

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΔ΄.-φύλ. 12 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΒΑΤΟ, 18 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1916 * ΑΡΙΘΜΟΣ 593

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ. Λησμονιά.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΦΗΣ. Κριτικό σημείωμα: Λησοσταλιδές.
 'Ο Μιστριώτης.
 'Αποσπερίτης.
ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ. Ροδόστη (συνέχεια).
Δ. ΚΟΥΚΟΡΙΚΟΣ. Τραγούδι.
ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ. Μία επιστολή και ένα ποίημα.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΔΑΜΑΣ. Δύο γράμματα κ' έν τραγούδι.
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. Τό μεγάλο παιδί (συνέχεια).
ΙΟΥΛΙΑ ΠΕΡΣΑΚΗ. Μαρίνα.
Κ. ΤΡΙΑΝΕΜΗΣ. 'Από τὰ 'Ρουμπλαγίτ' του 'Ομάο Κα-
γιάμ.
ΨΥΧΑΡΗΣ. 'Η φωνή του Ρήγα.
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΡΗΓΑ

—«'Η φωνή σου, φίλε, από την 'Αθήνα, ή φωνή σου από μακριά έρχεται ίσια με δώ και τὰ λόγια τὰ γλυκά σου, άγαπημένε μου, γυρέβουνε να με παρηγορήσουνε, γυρέβουνε να με άναστήσουνε από τον πόνο που βαριά μ' έχει πλακωμένο. Σ' άκούω και μου λές

—«'Άτοχε πατέρα, δάσκαλε καλέ μου, πρέπει από μας την παρηγοριά να δεχτεί. από μας, τὰ παιδιά σου τ'άλλα, που και μας, μην τὸ λησμονήσης, μας βδωστες ζωή, καρδιά καινούργια μας έπλασες, μας δημιούργησες καινούργια ψυχή. Κ' έτσι χαρήκαμε τής υπαρχής τήν άδελγή, έτσι εγγήκαμε από τὸ χαροντικό τὸ σκοτάδι όπου μας είχανε ρίξει, πριν από τὸ ξαναγέννημα τής 'Ιδέας. "Έδω τώρα και σὺ από τὸ τρισκότιδο τής θλίψης. 'Α λυγίζουμε στη λύπη σου και μες, α' διακρίζουμε μαζί σου, ώστόσο σου φέρνουμε τὸ φίλ τής ενομοσύνης, τὸ χάδι τὸ στοργικό, τὸ δοξαστικό τὸ χαμόγελο, τὸ παρακάλιο τὸ θερμό. Σύννα, πατέρα, ζύπνα!»

—«Οί πληγές τής ψυχής αγιάτρευτες; είναι. Πουθενά τής λαθωματιά δεν ξενοίγεις, λαθωματιά σὲ κανένα τής σημείο δὲ φαίνετα', σάν αὐλη που είναι, κι ώστόσο είναι, ὅλη τής μιὰ και μόνη λαθωματιά. 'Ο σύντροφός μου ὁ μοναδικός, ὁ πῶ πιστός μου ὁ φίλος, ή γλώσσα μου και τὸ καμάρι μου, τὸ παιδί μου, πάει

και δὲ θὰ ξανάρθῃ πιά, εκείος που τρυφερά μ' άγκά-
λιαζε, που με βοηθοῦσε, που τήν ὦρα τής άμάχης,
δτι άμάχη κι αν είτανε, δὲ μ' έγκατέλειπε ποτέ του,
που τήν ὦρα τής χαρᾶς, χαιρότανε μαζί μου. Τὸ χρέος
και ή καλοσύνη. Νά ή ζωή του. Νά και ὁ θάνατός
του. Μόλις είχε ξεσπάσει ὁ πόλεμος και τις είκοσι
δυὸ του 'Αβγούστου, στὰ σύνορα τής Βελγικῆς, σ'
ένα χωριὸ κλασσικό, τὸ Saint-Vincent Rossignol—
ὄνόματα κλασσικά ή 'Ελλάδα πιά σήμερα δεν ξέρει,
δεν μπορεί να βγάλῃ δγαίνουσε σήμερα άφτά στην
ἄγια τή Δύση—στὸ Saint-Vincent Rossignol, άμέ-
τρητες χιλιάδες, γιουρνούτιζε ή βαρβαριά. Οί δικόι μας
λίγοι, τὸ πεζικό ἀντιστάθηκε λιονταρήσια' έσφαζε κ'
έσφαζε ὀλόγουρά του. 'Αμέ, τί! Νά τούς λυπηθῆ τοῦς
Νέμτσους, τοῦς φονιάδες; Τότες ἔμωσ είτανε πλημμύ-
ρα. Κοντέβανε να θερίσουνε τὸ λιγάρημο τὸ πεζικό.
Στην ἀντίθετη ἄκρη τοῦ χωριοῦ, κάμπουσο μακριά
και σ' ένα μέρος όπου είτανε κάπως ἀσφαλισμένοι, ὁ
λοχαγός τοῦ πυροβολικοῦ κι ὁ ὑπολοχαγός, ὁ γιός
μου, καταλάβανε άμέσως τί τρέχει. 'Αποφασίσανε τήν
ΐδια τή στιγμή, να πάνε ὀμπρός, να δώσουνε θάρρος,
να φέρουνε δοθήθεια στοῦς φαντάρους, ὀλική και ἤθι-
κή, δείχνοντάς τους τὰ κανόνια που έρχονται. 'Ίσως
έτσι τοῦς ξέρει; γλυτώστῃ τὸ πεζικό. Μά δεφταρῶλεφτε
δὲν τοῦς πέρασε από τὸ νοῦ, πὸς θὰ γλυτώσουνε
άφτοί.

Και τόντις. Μόλις φτάσανε και πέφτει τραυματίας
ὁ λοχαγός. Τὸν πιάνει ὁ 'Ερνέστος μου από τήν άμα-
σκάλη, τὸν πηγαίνει τρεχάλα στὸ γιατρό, τὸν άφίνει
στὰ χέρια τοῦ νοσοκόμου, κ' ἐνῶ ένα νέμτσικο ὄβλι
σκοτώνει τὸν πληγωμένο τήν ὦρα τήν ἴδια όπου προ-
σπαθοῦσε να μπῆ στην τέντα μέσα τοῦ προσωρινοῦ
νοσοκομείου, ὁ 'Ερνέστος βιαστικά γυρίζει πίσω στ.
κανόνι του, να τὸ προφυλάξῃ ὡς τήν ὕστερη τή στιγ-
μή. Τοῦ φωνάζουσε:

«Τέλειωστε ή μάχη. 'Ελα μαζί μας ἔδω! Ποῖός το-
νέ βαστά; Μήπως τάχα τὸν κόφτει για πληθος και γι'
άτικέρια; 'Ίσια ἴσια γιατί δὲ φοβάται ή Γαλλία τὸν
ἔχτρο, ἴσια ἴσια για τούτο σίγουρα θὰ νικήστῃ.

'Ορμᾶ ὁ ἥρωας μου—ἥρωας, ἐπειδὴ τὸ ἔξερσ πὸς
τὸν πρόσμενε ή ἀπκατίτητῃ θυσία. Στέκεται ὀρθιος
στὸ κανόνι του κοντά, φροντίζει να τὸ κάμη ἄχρηστο.
μιὰ μπάλλα τοῦ χτυπά τήν καρωτίδα και πέφτει τὸ
παιδί μου.

Τὸ παιδί μου τὸ λυποῦμαι. Μά δεν κλαίω τὸν τίμιο
τὸ θάνατό του. 'Επεσε ἔπος εἴπρεπε να πέστῃ, Γάλλος
με τὸνομά του τὸ 'Ελληνικό».

—«'Εδλογημένο πατέρα! Βέβαια πὸς ὀΧάρος πα-
ρηγοριά δεν έχει. 'Έχει ἔμωσ ή δόξα, έχει ὁ πατριωτι-

σμός, έχει τὸ Χρῆος. Ἡ πίκρα τοῦ θανάτου, ὅση κι ἂν εἶναι, γλυκαίνεται με τέτοια μεγαλεῖα, φιδρύνεται ἡ ψυχή. Τί κλαίς τὸ λοιπόν, τί ἀνχστενάζεις, ἀφοῦ ἐπεσ-
σε ἤρωας ὁ γιός σου;»

— «Σερβία τρισμάκαρη, Βέλγιο ξακουστό, περίφημο Μαδρουβόνι, ἐσᾶ; συλλογιόμυι καὶ κλαίω, γιατί σᾶς ζουλέω. Ἐσεῖς πολεμήσατε καὶ καταστραφήκατε. Ἀπολέμητη καταστράφηκε ἡ Ἑλλάδα. Ἐσεῖς τὰ καταστραμμένα θάναστηθῆτε μεγαλύτερα καὶ πιδ δυνατά. Ἡ Ἑλλάδα τσικισμένη, θὰ κοίτετα: χάμω γιά πάντα καὶ ἀνάσταση δὲν ἔχει. Δὲν κλαίω, Ρήγα, πού ἔχασα τὸ γιό μου. Κλαίω πού μάννα δὲν ἔχω».

— «Δάσκαλε, δάσκαλε, μὴν τὰ λές ἀπτά καὶ πονώ. Ἡ Ἑλλάδα αἰώνια εἶναι, περαστικά τὰ κακά της. Πάντα νὰ πιστέθης στὴν Ἑλλάδα».

— «Ποιός εἶναι, ποιός εἶναι καὶ ἀπὸ ποῦ ἔρχεται κείνος πού πεισιμάτωσε νὰ μάθῃ τὸ φόβο σ' ἓνα ἔθνος ἀντρωμένο; Θερθῆ μιά μέρα της τρομάρας, πού ὁ ἴδιος ὑὰ φοβηθῆ τὸ ἔθνος, ἔταν τὸ ἔθνος ξυπνήση καὶ καταλάβῃ. Τὸ ἔθνος πού τὸ κατάντησε ἀπτός νὰ πάρῃ ἔχ μόνο της ἀτιμίας τὸ δρόμο, μὰ ἴσως ἀκόμη πιδ ἀδιόρθωτα, τὸ δρόμο της ἀκρισίας. Ποιός εἶναι, ποιός εἶναι ἀπτός πού πρόδωσε τῇ Σερβία, πού τόλμησε νὰ προδῶσῃ τὸ Ναβαρίνο; Ποιός εἶναι, ποιός εἶναι ὁ Ἀνέλληνας πού παράδωσε στὸ Βούλγαρο τὴν πατρίδα, πού ἔκαμε τὴν Ἑλλάδα πόρνη τοῦ Τσάρου της Βουλγαρίας;»

— «Σώπα, σώπα καὶ μὴ χολοσκάνῃ; μὴ θυμώνης, χρυσέ μου πατέρα. Ὅταν περνᾷ ἡ μπόρα, ἔταν κρύβεται, ἔτα σέρνεται ὁ ἄθρωπος κατὰ γῆς, ὁ ποιητής με τὸ φτερό του ἀνεβαίνει στὸν οὐρανό. Τὴν καρδιά σου σφιξε στὸν πόνο, ρίξε τὴ ματιά σου πρὸς τὰ ρωμαίικα τὰ χῶματά μς. Τὸ ἔργο σου δὲν μπορεῖ νὰ μείνῃ ἀτέλειωτο. Προσμένουμε ἔσα μᾶς ἔταξες, ἔσα μᾶς χρωσῆς, τὸ μεγάλο σου τὸ Ταξίδι, τὸ μεγαλύτερό σου τὸν Ἀκρίτα. Διψοῦμε γιά χαρῆς. Μέσα μᾶς ἀκοίμητο καίει τὸ φῶς της ἀγάπης. Ἐθε ἡ ἀγάπη μᾶς ἀπτή νὰ σοῦ χαρίζῃ τὴ γαλήνη πού χρειάζεται ἡ ζωὴ σου, ἡ ἀγάπη μᾶς γιά τὴν Ἰδέα».

— «Σ' ἀκούω καὶ τὰ δάκρυα μου κλίνε τὰ ματόκλαδά μου. Τὰ νάτα σου με σιγκινούνα, ἡ φίλια σου με ταραῖζει, τὰ λόγια σου, πού πιστὰ σοῦ τάντιγράφω, με ἀνησυχούνα. Μὰ γιά τόνομα, μὴ, μὴ, μὴ μὸς μιλάς κιά γιά τὴν Ἰδέα. Ἰδέα δὲν ὑπάρχει. Τὸ πιστεψα μιά φορὰ πῶς εἶχαμε μιά Ἰδέα καὶ μεῖς, μιά Ὀδηγήτρα. Ἰδέα Ἐθνική, μὴν προσμένης σήμερις ἀπὸ τοῦς ἄλλους, ἀπὸ τοῦς Βουλγαροπατημένους».

— «Πατέρα, με ἀπελπίζεις. Τί δηλαδῆ; Μήπως τάχα εἶμαστε κιά τελειωμένοι, ἀποσκοτωμένοι; Ἄχ! ἐσὸ τουλάχιστο ζῆς στοὺς τόπους τοῦ Ἡρωῆμοῦ. Ἐσένα καὶ οἱ πόνοι σου ἔχουν φῶς. Ἐσὸ γιά τὸν πολιτισμὸ πολεμᾷς, γιά τὴν ἀθρωπότητα, καλὲ τί λέω; Ἐσεῖς ἐκεῖ ἀπάνω ἀγωνίζεστε γιά τὰ ἔθνικὰ της Ἑλλάδας της ἀρχαίας. Φτάνει νὰ βγῆς στὸ

δρόμο καὶ ἀνταμώνεις παλληκάρια... Ἐσεῖς ἔρωις ἔδω;»

— «Ἐβγα, παιδί μου, στοὺς δρόμους καὶ σὺ! Ἐβγα! Μπορεῖ νὰ παντήσης καὶ στὴν Ἀθήνα τὸν Ἑλληνα τὸ Μεγάλο. Πρόσεχε ἑμῶς. Νὰ σκόψῃς ἀμέσως τὸ κεφάλι, νὰ τὸν προσκυνήσης. Νὰ τὸ σκόψῃς, ἀκούς; Γιατὶ ὁ Ἑλληνας ἀπτός λέγεται ΑΕΦΤΕΡΗΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ».

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Κ' ἘΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Φίλε «Νουμά».

Σοῦ στέλω κάποιον χειρόγραφο τοῦ Μητσάκη φυλαγμένο στὰ χαρτιά μου ἀπὸ τὰ 1890 πού μοῦ τὸ πρόσφερον ὁ ἴδιος: «Μία ἐπιστολὴ καὶ ἓν ποίημα». Τὸ χειρόγραφο τοῦτο, ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα τοῦ συγγραφέα της «Φλογέρας» καὶ της «Κυρὰ Κώστανας». ἔταν ὁ λογισμὸς τοῦ ἔφεγγε γαλήνᾳ καὶ ἡ καρδιά του στάλαζε τὴν κλωσούνη, εἶναι κ' ἐξαιρετικὰ σημαντικὸ, καθὼς στέκεται μοναχικὸ δείγμα της δεξιότητος τοῦ ποιητῆ καὶ τοῦ Στίχο. Κι ἀκόμα σημαντικότερο, γιατί μᾶς δίνει νὰ στοχαστοῦμε πῶς ἔδλεπε καὶ πῶς ἔκρινεν ὁ Μητσάκης ἓνα του φίλου καὶ θαυμαστῆ καὶ σὺντροφο στὴν ἀγάπῃ της Τέχνης, πῶς ἔγραφε ὁδηγημένος ἀπὸ τὴ Μοῦσα Συμπάθεια.

Καὶ τὸ γράμμα καὶ τὸ τραγούδι, καθὼς φανερὰ δείχεται, τὰ γέννησεν ἡ ἐντύπωση πού τοῦ προσέξῃς τὸ ἀκουσμα της ὀμιλίας μου στὸ σὺλλογο «Ἰατροαστά», ἓνα βράδι, στίς 20 τοῦ Μάρτη τοῦ 1890. Διάβασα τότε τρία μου ποιήματα πού φανήκαν ὕστερα στὰ «Μάτια της Ψυχῆς μου», τὸ «Ἄνθος», τὸ «Τραγούδι τῶν Βουνῶν» καὶ τοῦ «Τάρους τοῦ Κεραμικοῦ» μὰζὶ με μιά σὸν περὶ λόγον εἰσαγωγὴ πού τυπώθηκε τὴς ἡμέρας ἐκείνης: στὴν «Ἐφημερίδα» τοῦ Κορομηλά, με τίτλο «Πῶς ἐννοοῦμεν τὴν Ποίησιν» τὸ πρῶτο σχεδιάσμα τοῦ φιλολογικοῦ μακροῦστοῦ πού προλογίζει στὰ «Μάτια της Ψυχῆς μου».

Ψάχνοντας γιά τὸ χειρόγραφο τοῦτο, βρέθηκα μπροστὰ καὶ στὰ πέντε φύλλα τοῦ «Ἄστεως», (Φλεβάρης τοῦ 1894), τὰ παραγομιμμένα ἀπὸ τὴς ἐπιφυλλίδες τοῦ Μητσάκη τοῦ ἴδιου, πού ἔσα κι ἂν ἐπιγράφονται: «Ὀλίγα λόγια», δὲν εἶναι παρὰ ποταμὸς καταδασμένος καὶ ξεχειλισμένος καταπάνω μου με τὴν πρόθεση ἀλύπητα νὰ με ξεριζώσῃ. Ἡ ἐναντίο μου αὐτὴ φοβερὴ ἐπιστρατεία ὀργανώθηκε στὴν Κέρκυρα, ἐκεῖ πού εἶχε καταφύγει ὁ ποιητής κληρημένος ἀπὸ τὴς Ἐρινύες της ἀρρώστιας της ἀρρώστιας πού ἔσπασεν ἐκεῖ τρομαχτικὰ καὶ ἀνάγκασε τοῦς θλιμμένους του φίλους νὰ τὸν ἀπομονώσουν καὶ νὰ τὸν περιορίσουν.

Τὸ κριτικὸ αὐτὸ κεραυνοδόλημα, ἔτανε κακὴ πράξη ἀπὸ μέρος της ἐφημερίδας «Ἄστου» νὰ τὸ δεχτῆ

καί νά τοῦ δώτῃ ὀρμητήριον τίς στήλες τοῦ μὲ ἄλλῃ τῇ γνώσῃ πῶς ὁ συγγραφέας τῶν ἐπιφυλλίδων αὐτῶν εἶτανε πῶς δηλωμένος ἄρρωστος, ἐπομένως ἀπρόσβλητος ἀπὸ μένα καὶ ἀπαραβίαστος· κ' ἔτσι ἐνῶ ἀπὸ τῆ μὲ μερικὰ εἶμιον ὑποχρεωμένος νὰ ὑπομείνω σιωπηλὰ καὶ ἀνυπεράσπιστα τὴν ἐπίθεσιν ἀνθρώπου ποῦ δυστύχησε καὶ παύει νὰ λογαριάζεται, ἀπὸ τὴν ἄλλῃ τῇ μερικὰ ἄφινά τὸν ἐαυτὸ μου ἀπέκαστο σὲ χτυπήματα ἐνὸς δυνατώτατου χειριστῆ τοῦ λόγου, ἀκόμα καὶ στὴν ἄρρώστια τοῦ, ἤ, καλύτερα, δυνατώτατου κ: ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τῆς ἀρρώστιας τοῦ χτυπήματα ποῦ σὲ περιστασίῳ ἄλλῃ θὰ εἶχα χρέος ἢ θὰ εἶχα ὄρεξιν νὰ τὰ ἀποκρούσω, ἀντιχτυπώντας καθὼς ταίριαζε.

Μολαταῦτα δοκίμωσα μιὰ παράξενη εὐχαρίστησιν ἐξανδελέποντας τὰ «Ὀλίγα λόγια» τοῦ Μητσάκη. Μὲ ἔλο τὸ σὲ πολλὰ ἄερινό τοῦ φούσκωμα εἶναι: λαμπρογραμμένα καὶ συγκεντρώνουσι κ: αὐτὰ σὲ μιὰ σάν ὑστερνήν ἐναγώνια προσπάθειαν καὶ τὰ χαρίσματα καὶ τὰ ψαγάδια τῆς σκέψης τοῦ καὶ τῆς τέχνης τοῦ. Καὶ πολὺ περισσώτερον, μὰς δίνουσι κ: αὐτὰ νὰ στοχαστοῦμε πῶς, ὑστερ' ἀπὸ πέντε χρόνια, ἔβλεπε κ' ἔκρινεν ὁ Μητσάκης τὸν ἴδιον τοῦ τὸ φίλον καὶ θαυμαστήν, ὀδηγημένον ὄχι: πῶς ἀπὸ τὸ λευκὸ φῶς τῆς Συμπάθειας, ἀλλὰ τυρμένος ἀπὸ τὸν πύρινον δαίμονα τοῦ Πάθους ἀλόγιστου, σὲ ἄλλῃ τοῦ τὴν πλατωσιακά καὶ σὲ ἄλλῃ τοῦ τὴν ἐν τασῇ.

Ὀπωσδήποτε πολὺ θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ μὴ λείψῃ τὸ κατάρθωμα τοῦτο ἀπὸ τίς σελίδας τοῦ βιβλίου ποῦ μπορεῖ νὰ συγκεντρώσῃ, ἂν ἢ ἢ γλήγορα, τὸ σημαντικὸ ἔργον τοῦ Μιχαὴλ Μητσάκη. Συλλογίζομαι τὴν ὄρα τούτῃ ἔλους ἐκείνους, ποῦ δίκαια ἢ ἄδικα, μπορεῖ νὰ τοὺς ἐναγλῶ μὲ τὴ δουλειά μου σ' αὐτὸ τὸν τόπον ἢ καὶ μὲ τὴν παρουσία μου σ' αὐτὸ τὸν κόσμον, δυστυχήματα ποῦ εἶναι στὸ χέρι καὶ τοῦ πῶς καλοπροαίρετου νὰ τὰ ποφύγῃ. Τοὺς συλλογίζομαι, κ' ἐπειδὴ κρίσάνομαι νὰ μὲ τραβῶ μίαν ἀνεξήγητη συμπάθεια πρὸς ἐκείνους ποῦ καταλαβαίνω πῶς μὲ ἀντιπαθοῦν, ἢ, θελῶ νὰ τοὺς προξενήσω κάποια χαρὰ. Βεβαιώνω πῶς: διαδάζοντας τὰ «Ὀλίγα λόγια» τοῦ μαζὶ μεγάλου μου καὶ φίλου καὶ πολέμου θὰ περάσουν ἡδονοστάλαχτες στιγμῆς.

Υποσημείωσις. Στὸ τύπωμα τῆς «Ἐπιστολῆς καὶ τοῦ Τραγουδιοῦ» παρακαλῶ τὸ «Νουμᾶ» νὰ φυλάξῃ εὐλαβητικὰ καὶ τὴν ὀρθογραφία τοῦ χειρογράφου: εἰς ἔχουσι τὰ λόγια τοῦ καὶ δείχνουν καίτι.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΕΝ ΠΟΙΗΜΑ

Πρὸς τὸν Κύριον Κωστήν Παλαμᾶν

Ἀγαπητέ μου Κωστή.

Θὰ παραξενευθῆς βεβαίως πολὺ βλέπων κάτωθεν τῶν ὀλίγων ἐπομένων ὅπως προαίρων καὶ ἀνευ τῆς πρᾶμικρᾶς ἀξιώσεως στίχων, τῶσαν ἀπροσδοκῆται, τὸ ... ἔνομά μου. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ὅπως λίαν ἄηθες δι' ἐμὲ — μὴ καταλέγοντα εὐτυχῶς, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ποίησιν, μεταξὺ τῶν ποικίλων μέχρι τοῦδε παντὸς εἴδους ἁμαρτημάτων μου, ἢ εὐθυμὰ τινα νεκρὰ στιχογραφήματα, ἐκ τῶν ἀσημάντων ἐκείνων δημοσιογραφικῶν, τῶν ληθιμονομένων τὴν αὐτὴν τῆς ἀναγνώσεως στιγμῆν, εἰς τὰ διάφορα σατυρικὰ φύλλα τοῦ καιροῦ. Δὲν ἀμφισβᾶλλω δὲ ὅτι πολλῶν θὰ κινήσῃ ἔτι καὶ τὸ μετῴχημα. Ἐὶ ἀιφνίδιον ὅμως τοῦτο καὶ τῶσιν παράδοξον ἀσέως — ἔπερ σπεύδω καθησυχάζων σε νὰ σὲ διαβεβαιώσω ἔτι ἐλπίζω νὰ μὴν ἔχῃ καμμίαν συνέχειαν — ὀφείλεται, ὡς θὰ ἐννοήσῃς ἀμέσως καὶ ὁ ἴδιος, μόνον καὶ μόνον εἰς τὴν ὄχι: πολὺ συνήθη ἐντύπωσιν, ἣν ἐκαρφήκεν εἰς τὸ πνεῦμα μου ἢ πρόσφατος ἐν τῷ «Παρθασσῶ» ἀκρόασις τῶν τελευταίων ποιημάτων σου καὶ τῆς συνοδευσᾶσης αὐτᾶ εἰσαγωγῆς, ἐν ἣ ἐκτίθηται: κί περὶ ποιήσεως ἐν γένει: καὶ ἴδια, τῆς ἡμετέρας, σκέψεις σου. Δι' αὐτῶν δὲ δὲν ἠθέλησα νὰ ἐκφράσω τίποτε περισσώτερον, τίποτε ὀλιγώτερον, ἢ τὴν ἐντύπωσιν ταύτην, τὸ συναίσθημα ὅπερ τὴν παρεκκολούθησε, καὶ τὸν αἶθρον — ἔ, πόσον αἰωνίως καὶ πικρῶς ἀνεκπλήρωτον! — ἐν τῇ τοιαύτῃ εὐρείᾳ, εἴαν διετύπωσε: αὐτὴν, τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ ποιητοῦ ἀντίληψις: θὰ ἠδύνατο νὰ διεγείρῃ εἰς ἐνα ὡς ἐμὲ ἀπλοσθητόν — ἐρηλατῆ, μὴ ποιητήν. Τῶρα, ἂν ἢ ἐντύπωσις καὶ ὁ πῶς αὐτὸς εὐρεθῶν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα μὴ διατυπωθέντα καὶ πάρα πολὺ ἀδεξιῶς, καὶ τοῦτο πάλιν θὰ ὀφείλεται: εἰς τὸ ὅτι τὸ μόνον προσὸν ὅπερ ἔχουν ἔτι: οἱ ὀλίγοι αὐτοὶ στίχοι εἶναι ἢ συμφώνως πρὸς ἔλους τοῦ κανόνα τῆς ποιητικῆς σου σύνθεσίν των — καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀρχικὴν ἰδέαν καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς: καὶ ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς ἄλλας λεπτομερείας. Ὅπως βλέπεις, ἐλήφθη μεγάλη φροντίς διὰ νὰ μὴ λείψουν κρηπᾶντων οὔτε αὐταὶ κί τῶσαν προσφιλεῖς σου συνιζήσεις. Ἐννοεῖς λοιπὸν ἐξ ἔλων αὐτῶν ὅτι ἂν ὑπάρχῃ τις ὑπόλογος δι' αὐτοὺς εἶσαι κυρίως καὶ πρᾶγματι: εὐ καὶ μόνος, διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἔκρινα ἀπαρτίγγτον νὰ προτάξω καὶ τὴν μικρὴν ταύτην εἰσαγωγὴν — μιμωμένος σε καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη — ὅπως ἀποδώσω τὰ τοῦ Καίσαρος, τῷ Καίσαρι, σοῦ φορτώσω δηλαδὴ εἰ δυνατόν τὴν δι' αὐτοῦ: εὐθύνην, μολονότι φέρουν τὴν ὑπογραφήν μου.

Ἀθήναι, 30 Μαρτίου 1890.

Ἐν θερμῇ ἀγάπῃ
ΜΙΚΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΠΟΙΗΤΗΣ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἄλλοι ζητοῦν παρηγοριά μὲς τὸ τραλλὸ μεθύσι,
 Ποιοὶ σὲ γυναίκα ἀγκαλιά, ποιοὶ σὲ πελάγου πλάτη,
 Ποιοὶ στοῦ χάσις τὰ σύννεφα, ὁποῦ σὲ συνεπαίρουν,
 Σὲ ἄλλαις σφαιραῖς μαγικαῖς, σὲ ἄλλης γῆς τὰ κάλλι,
 Σ' ἄλλους ἀρέσει τῶν χορῶν ἢ τύρβη καὶ ἡ ζάλη,
 Σ' ἄλλους ἀρέσ' ἡ μουσική, κ' ἡ ζωγραφία σὲ ἄλλους,
 Ποιοὶ θέλουν τὴν ἀνάστασι, τὴν κίνησι ἄλλοι θέλουν,
 Ἄλλοι ἀγαποῦν τὸ ἡμέριμα, καὶ ἄλλοι τὸ κυνήγι,
 Ποιοὶ στὰ χαρτὰ λυσομοινοῦν, τὸν πόλεμο ἄλλοι ἔχουν
 Ζωὴ τους κ' εὐτυχία τους, σκοπὸ τους καὶ θεὸ τους,
 Κι ἄλλοι τὸ χεῖμα λαχταροῦν, τὸν πῦρ λαμπρὸ μαγνήτη.

Ἄλλὰ ἐγὼ, μιὰ ἡθίδα, μιὰ μόνη εὐτυχία,
 Μιὰ δύναμι, μιὰ ἀπόλαυσι καὶ μιὰ παρηγοριά μου.
 Γιὰ νὰ μπορῶ μέσα σ' αὐτὸ μ' ἄλλη ζωὴ νὰ ζήσω,
 Γιὰ νὰ μπορῶ μὲς σ' αὐτὸ νὰ χάνωμαι γιὰ πάντα,
 Γιὰ νὰ μπορῶ νὰ λησμονῶ καὶ νὰ ξαναγεννιέμαι,
 Νὰ φεύγω ἀπ' τὸ κουφάρι μου, νὰ φεύγω ἀπ' τὴ ζωή μου.
 Νὰ φεύγω ἀπ' τὸν τόπο μου καὶ ἀπὸ κάθε τόπο,
 Νὰ κολυμπῶ στ' ἀθάνατα κ' αἰώνια κύματά του,
 Καὶ νὰ μπορῶ ἀδιάκοπα μέσα σ' αὐτὸ νὰ οἶζω
 Ὅ,τι μὲ κάνει νὰ γελῶ, καὶ ὅ,τι νὰ πεθαίνω,
 Ὅ,τι μὲ κάνει νὰ πονῶ, καὶ ὅ,τι μ' ἀνασταίνει,
 Τοῦ νοῦ τὴν κοσμογαλαξία καὶ τὴ δημιουργία,
 Τῆς νεότητος τὰ παράπονα, τῶν γηρατειῶν τῆς λύπαις,
 Τὸ γέλοιο τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, τὸ δάκρυ τῆς μητέρας,
 Τῆς ἐρωμένης τὸν παλμό, τοῦ νικητοῦ τὸ στόμιον,
 Τὴ λύσσα τοῦ ἀδύνατου καὶ τοῦ φιλοῦ τὸν ἦχο,
 Τοῦ λιονταριοῦ τὸ βρονχηθμό, τῆς θάλασσας τὸ βόγγο,
 Καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ στέναγμα μέσα στὰ μαῦρα δάση
 Τῆς ἀναμνήσεως τῶν παλιῶν καιρῶν, τῆς προαισθητικῆς
 Τοῦ μέλλοντος, ποῦ πλειότερο ἄδοξη, σιχαμένη,
 Μᾶς δείχνουν τὴν κακομοιριά τοῦ θλιβεροῦ παρόντος.
 Τὴν εὐαδία τῶν ἀνθῶν καὶ τῶν βουνῶν τὸ ὄψος,
 Καὶ τὴ γαλήνη τ' οὐρανοῦ, τὴ λάμψι τοῦ ἡλίου,
 Τοῦ πνεύματος τὴν ἐξέλιξι καὶ τῆς ψυχῆς τὰ πάθη,
 Ὅλαις τῆς ἀγρίας κραυγῆς ποῦ στὸ σκοτάδι βγαίνει
 Ὅταν μονάχη δέχεται ἡ πληγωμένη σάρκα
 Καὶ ἡ καρδιά ἡ δύστηνη.—

Τῆς ἀρετῆς τὴ θλίψη,

Καὶ τῆς κακίας τὸ φρούαγμα, τὸ κέντημα τῆς πείνας.
 Τῆς ἐρημίας τὰ βίσινα, τοῦ κόσμου τῆς φθονίδος,
 Καὶ ὅλον τὸν ἀλάλητον αὐτῆς τῆς φεύρας πλάσης,
 Ἐρωτες, πίκραις καὶ καθμούς, συμπάθειαι, καταφρόνιαι,
 Ψευδήματα, ἀγκαλιόματα, καὶ χιγλάνα, καὶ κλήμια,
 Πόθους, καὶ σπέρμεις, κ' ὄνειρα, κ' ἐπιθυμίες, κ' ἐλπίδες.
 Ὅλα ἕσα κρήνη μέσα μου ...

Καὶ νῆσαν:

Τὸ τραγοῦδι!—

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Πάνος Δ. Ταγκόπουλος: ΔΡΟΣΟΣΤΑΛΙΔΕΣ.
 μὲ πρόλογο τοῦ Κωστή Παλαμά. — Ἀθήνα.
 Μᾶης τοῦ 1916.

Ἐνα ταλέντο ποῦ χαρίζεται. Οἱ «Πρόξες» πέρσι, καὶ
 φέτος εἰ «Δροσοσταλίδες», μᾶς δείχνουν τὴν ἀνησυ-
 χία, τὸ περπάτημα καὶ τὴν ὁρμή ἐνδὸς ἀπὸ τοῦς πῦ-
 νέους ἐργάτες στὰ γράμματα, ποῦ ἐρχεται πλουτισμέ-
 νος μὲ φαντασία πλατύχωρη, ἀφοσιωμένος λαμπρὰ
 στὴν ξανθὴ Μούσα τῆς ἑρμηνείας, τὴν Πολύμνια, συν-
 τροφεμένος μὲ ὄνομα δεμένο μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς συγ-
 κριτικῆς μᾶς λογοτεχνίας, καὶ στεφανωμένος μὲ τὴν δά-
 φνη μᾶς ἐπιδοκιμασίας ἀπὸ τὸν ποιητὴ Παλαμά.

Ἄν σὲ ὅ,τι γράφτηκε ἀπὸ τοῦς νέους ποιητῆς, ποῦ
 φανήκανε καὶ ξετυλιχτήκανε τὰ τελευταῖα δέκα χρό-
 νια, δὲν μπορεῖ νὰ ξεχωρίσῃ κανεὶς τὸ περισσότερο,
 παρ' αὐτοσχεδιάσματ' ἀξέπεινα καὶ δοκιμῆς ἡρωϊκῆς
 γι' ἀνοιγμα κινουόργου ὀρίζοντα στὴ νεοελληνικὴ
 ποίησι, ὀρίζοντα φωτισμένου μὲ ἰδανικὸ εἰλικρινεῖαι
 καὶ πίστη, μὲ νόημα τέχνης, μὲ ἀντίληψη τοῦ «και-
 ροῦ καὶ τοῦ κόπου» ποῦ χρειάζεται, — μαζὶ τους πρέ-
 πει νὰ λογαριασθῇ κ' ἡ ἐργασία τοῦ Πάνου Δ. Ταγκό-
 πουλου ὅσο κι ἂ βρισκεται στὰ πρῶτα τῆς βήματα,
 ποῦ ἔμω, καὶ μὲ τοῦτα, πίσω ἀφήνει καὶ ξεπερνᾷ πολ-
 λὸς ἄλλους, κ' ἀκόμα ὅσο ἂν μᾶς φαίνεται ἑρμητικὴ
 καὶ τραχιά, ποῦ ἔμω, μὲ τὸ τέτοιο τῆς φτερούγισμα
 φέρνει ὄχι μόνο ἐλπίδες, μ' ἀπόδειξεις, γιὰ δουλειὰ
 συνθετικὴ καὶ γιομάτη.

Ὁ ποιητῆς καὶ μὲ τὸ βιβλίον τοῦ τοῦτο δὲ σκόβει τὸ
 κεφάλι γιὰ ν' ἀφαιρηθῇ σὲ στοχασμοὺς «ἐνδοσκοπι-
 κούς», σὲ ὄνειρα φιλοσοφικά. Μὲ τὸ μέτωπο πάντα ὑ-
 ψωμένο πρὸς τὸ «γλαυκὸ οὐρανό», μὲ τὰ μάτια καρ-
 φωμένα πρὸς τὴ γύρο φύσιν, μὲ τὴν ψυχὴν του δεμένη,
 σ' αὐτὴ, μᾶς φέρνει τὸ τραγοῦδι του πῦρ πολὺ σὰν αὐ-
 γινὸ κελάδισμα ἐνδὸς πουλιοῦ μὲς στὸ δάσος, πρὸς σὰν
 κελάρισμα κ' ἀντίφωνο βαθιᾶς πηγῆς μὲς στὴ φεγγα-
 ρόλουστη σιγαλιά. Τὸ μυστήριον τοῦ λείπει. Ὅμως ἀν-
 τίθετα τὸν ἀγκαλιάζει καὶ τὸν σημαδεύει τὸ φῶς τὸ
 περίσσιο καὶ τὸ χτυπητὸ, τὸ στρογγυλὸ κ' ἀδρογραμ-
 μένο σκῆμα, τὸ χρῶμα ποῦ ξεχωρίζει κ' ἀλαργεύει,
 τὸ πάθος ποῦ καλεῖ, μεθὰ καὶ ταραίζει, ὃ λόγος ὃ ὀρ-
 θὸς καὶ κορτός. Κι ἂν κάπου τὸ τραγοῦδι του τέρνε-
 ται πονεμένο καὶ λυγισμένο, εἶναι γιὰ νὰ δώσῃ κατό-
 πι πῦρ δυνατὴ καὶ πῦρ φανταχτερὴ τὴ λαχτέρα καὶ τὸν
 πόθο τῆς ζωῆς ποῦ μᾶς ἀγκαλιάζει, νὰ φωνάξῃ, ὡς τὰ
 στέρια τοῦ πόνου καὶ τῆς πλήξης τὸ θάνατο.

Ὁ ποιητῆς, μετὰ στὴν εὐλογημένη ὥρα τῆς νεότητος
 ποῦ ἀνασταίνει, αἰσιοδοξεῖ ὅλος γιὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ
 ἰδανικοῦ του. Ὅτι τῆς ποίησός του τὸ ἀντιλάρισμα
 εἶναι μιὰ χαρὰ καὶ μιὰν ὄρεξιν γι' ἀπόλαυσιν σὲ ὅ,τι ἔ-
 χει μπορεῖ ν' ἀποχτήσῃ, ἀκόμα κ' ἕνας ἐγωϊσμός ἀ-

ποκλειστικά για τη δική του ευτυχία και μια περιφρόνηση προς όλους δεν έρχονται να σκορπίσουν «χαμόγελα στο πόνο τ'αγάξι». Άραγε τον ίδιο δρόμο θ' ακολουθήσει κι όταν αργότερα φιλοδοξία τρανήτερων πόθων τον κυριέψει; «Η φιλοδοξία των πόθων δημιουργεί περισσότερους δυστυχημένους από την ίδια τη δυστυχία» σημειώνει ο Άνρι ντε Ρενί στις «Εικόνες και Χαρακτήρες» του.

Ο ποιητής μέσα στις «Δροσοσταλίδες» γυμνάζει το στίχο του σε λογics μέτρα και ρυθμούς. Δυσκλεμένος από πρότυπα αξιομίμητα, πακίζει να χωματίσει τη φράση και να της δώσει την πλαστικότητα που ταιριάζει. Κι αν το πρώτο πιτυχημένα ξέρε να το κατορθώνω, το δεύτερο το προσπαθεί. Μά η πλαστικότητα της ποιητικής φράσης, χάρισμα ιδιαίτερο πάντα ενός ποιητή προχωρημένου στην τέχνη του, θα είτανα και κάπως δυσκολώτερο για ποιητή νέο, που η όρμη του απλώνεται ως τα σύνορα ενός γλωσσικού νεολογισμού, δείγμα εκφραστικής ανησυχίας, συχνά συντροφισμένης με την αληθινή αξία στη νέα μας φιλολογία, που της έλαχε ο κληρος να καλλιεργήσει τ'ένθια του δημοτικού μας λόγου. Οι άγνωστες λέξεις που άστερώνουν τους στίχους του νέου βιβλίου, άκωντλεχτο είναι πως φανερώνουν τον πλούσιο χυμό της γλώσσας. Και κατά το λόγο του Πολυλά, στα Προλεγόμενα της πρώτης έκδοσης των έργων του Σολωμού, : «το πλούτος μιας γλώσσας τότε μόνο φαίνεται, όταν το ξεσκαπάση το φωτισμένο μάτι των συγγραφέων και το θέση εις το αληθινό του φώς». Η καινούργια και πρωτάκουστη λέξη μας είναι: σαν ένα χάραγμα. Φτάνει να ξέρη ο τεχνίτης τον τρόπο να τη μεταχειριστεί, να τη διαλέξη και να δείξη τη λαμπράδα της. Ο Ψυχάρης, στο εξαίρετο εκείνο δήγημα «Τά παιδία παίζει», το είπε σωστά: «Με τη λέξη την καινούργια που θα διαλέξης, γίνεται καινούργιος κάθε τόπος που περιγράφεις, γίνεται και κάθε σου αίσθημα καινούργιο μόνο που το εκφράζει». Και τα εκφράζει τα αίσθήματα ο ποιητής μας ξεχειλιστά, λυγχοισμένα, κυριολεκτικά «έξορμολογημένα», χωρίς τίποτα να κρύβη και να κρατά υπονοημένο. Είναι πλασμένος από φώς και το προχύνει γύρο του δλάστραφτο, σά να μην υποψιάζεται πως κάπου κάπου οι Έσκιοι είναι κεινοι που δίνουν κάποιον κίνηση κι αλλαγή, κάποιον τρόπο για κόνταγμα. την «προοπτική» να πούμε. Ακόμα και στους στίχους εκείνους που σαλεύει ένα σύμβολο, ξεχωρίζουμε τη λιτότητα και φωτεινάδα που το κινεί.

Όμως άπάνου άπ' όλα τούτα, το πιο σημαντικό είναι: η αύρα που πνέει, η εθωδιά που αναδίνεται, η φρεσκάδα που προδίνει μέσ' από τις σελίδες του νιόβγαλτου βιβλίου, αξίου προσοχής, ζευγαρωμένης με όλη τη συμπάθεια που το ταιριάζει.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΡΟΔΟΠΗ

4...

Ξαννοίγει η σκηνή στην αρχή της νύχτας «άχνο-φέγγει ο κήπος από το χρυσακίτρινο λαμπάδισμα που διαπλεόντας ο ήλιος άφισε να σιγοσούσει πέρα και λαμπυρίζει άνάρι-άνάρι ο ξάστερος ούρανος με τα μεγάλα του άστρα. Ένα λυχνάρι κρεμαστό σε γάλκινο τρίποδο λυγχοστάτη φωτίζει το προστόλιο». Μόνη η Ροδόπη με το Λαέρτη άγναντεύει τη νύχτα που έρχεται μετά τόσα χρόνια να εκπληρώσει τον πόθο της. Μ' άξεδιάλυτο χαμόγελο άκούει το βραχνισμένο Λαέρτη. Ξέρε την Αγάπη του, ξέρε πως νομίζει ότι θα δεχτεί εκείνη το Δημοχάρη κι όμως της άρέσει ήδονικά με τον πόνο του να παίζει. Αιστάνεται άσυγκράτητα την όλοτελα γυναίκα διαθήση. Τη μεθαίει το παιχνίδι που όσο πιο επικίνδυνο το νοιώθει τόσο πιο πολύ τ' αγαπά. Την οδηγεί και το μουσικό εκείνο κόντα, που μια και γίνει το πρώτο βήμα προς το γκραμό, κάθε κίνηση, κάθε λέξη σπρώχνει προς την πιο τέλεια καταστροφή. Όλα είναι φυσικά, όλα ήπια κι όμως το χαμό κλείνουν μέσα τους. Είναι φυσικό για τη Ροδόπη να παίζει με την αγάπη του Λαέρτη, είναι φυσικό το παιχνίδι να την έρεθίζει. Γελάει η Βασιλοπούλα όταν τη ζήλεια του της φανερώνει, πόσο περιφρονητικά ήταν αυτός, ένας δοθλος, το μιάει παιδιάτικες θύμησες να ξυπνήσει. Και σύγχρονα με το γέλιο και το χαρακτήρα της από παιδι ζωγραφίζει ο Ποιητής. Τον ήδονικό και δεσποτικό.

«Στον έρωτά μου δουίλο

Σ' έσυρα εγώ, σε πήρα δέ με πήρες!
Κι' αν πόθησα το λάγγεμα να νοιώσω
της ήδονής, τώρα εγώ, και σκόρβια
δεν έπεσα στ' αντίκριμα σου — τί λέγω —
τα γυναικίσια κάλλη του κορμιού σου!

Τώρα όλα ξεχάστηκαν, «δάγκασε τον άδίσκαμο κι έπειτα μακριά τον πέταξε» άδιάφορη αν άλλοι ώντικα αίστάνθηκε ο άλλος. Σαρκάζει... Πλεγωμένος, περιφρονητος, σε σκηνή γοργά δραματική φωνάζει ο Λαέρτης την Αγάπη του που αξία την ξέρε. Δεν είναι δοθλος ταπεινός.

«Με το σπαθί μου πήρα την αξία
και του Αϊμου τώρα ισότιμος λογίμαι!
Μου δίνει αυτό και δύναμη και άδρος
ανάρθω να σε γλυτώσω από το χαϊό σου
... Κ' είναι χαμός μου Ρήμισσα να γίνω...
... Γλυκειά μου εσύ, τί σπαταγμός για μένα
που μου κλεί το όρανο ή σφραγίδα το στόμα!
(Καιτάζοντες άλλου με καταφρόνια).
... Μ' αγαπή λέει και δεν πατάει τον όρακο!»

«Γι' αγάπη της κι' αυτός ο Δίας δέ θα κρατούσε τον όρακο του στις Στυγές το μυροσέρι... Ίσως μια κοιέλλα των χρόνων όπου φαντάζεται ο Ποιητής τη Ροδόπη όσο ανεξάρτητη κι' αν είταν ποτέ να μη τολμούσε να σκεφτεί καν έναν τέτοιο λόγο, όμως η Ροδόπη όπεράνω τώρα χρόνου και τόπου ζωγραφίζεται πέρα δυνάτη με το μοναδικό γυτοπητό αυτό στίχο. Παράσυρμένος ο Λαέρτης ξανά πως μια που θώσαμε το λόγο δεν έχουμε πια τίποτα να εξετάσουμε, τίποτα να κρίνουμε, ό τι πριν ειλικρινά πίσω τον ξη-

τήσουμε μόνο να άπακούσομε πρέπει και φανερώνει το σνοίχημα του Ρήγα. Το κρίμα του βαρύ αντίτυπο θύχει άργότερα... Βαρύ πρό πάντων στη Ροδόπη, γιατί Έκεινή είναι αίτια... Η Τιμωρία... τη στέλνει κάποια υπερκόσμια Δικαιοσύνη ή Ηθική; Χαμογελούνε έσοι ξέρουν, όμως έδω σκύδουν το κεφάλι... Στο Ρυθμό... Κάθε έγκλημα για μιá χαρά γίνεται: πού θα έξχοραστεί άργότερα μ' έναν πόνο... Έξαργιστικό... Αν τή χαρά δέ χαρούμε μένοντας άθωοι, ό κημός της σημερινής θυσίας μιá άγαλλίαση έτοιμάζει γι' αύριο.

Ο αντίτυπος περιμένει: τή Ροδόπη. Πώς γελά τώρα με μιá λάμψη νίκης στα μάτια το σνοίχημα άκούοντας. Ο Βασιλιάς έπαιξε το θρόνο του στην τιμή της... Καλώς νάρθει... Δέ φανερώνει το σχέδιο της στο Ακέρτη. Ίσως να μί θέλει σε προδότη του έρκου του να έμπιστευτεί έπως της άρήσει να τον βρείσει, όμως περισσότερο γιατί άγαπά την πιό άκαίτια άγωνία των άλλων. Λίβανι λατρείας είναι πού τή θυματίζει και μιá διαταγή άκόμα του δίνει: «Μην πάχει κ' έλθει μαζί με το Βασιλιά».

Όμως όχι, χωρίς αντίσταση δέ θα παραδεχτεί ό Ακέρτης ότι νικήθηκε. Κι' άς μη τό θέλει: ή Ροδόπη, θά τή σώσει. Φεύγει: αλλά κάποιο σχέδιο άφίνει να μκντευθεί. — Πάλι μακρός γίνεται πρós τό τέλος ό διάλογος, πάλι χτυπά ή πολύ λίγη έπιμονή και προσοχή πού έδωσε ό Ποριώτης στα δευτερεύοντα πρόσωπα.

Ο Ακέρτης δέν άκολουθεί καμμιά άτομική έσωτερική εξέλιξη. Έρχεται, μιλάει, φεύγει σύμφωνα με ό τι είναι: ανάγκη, με ό,τι θέλει ό ποιητής να άιστνηθεί και να πει ή Ροδόπη. Κάποια έρμη θά θέλαμε, κάτι πιό συναρπαστικό, μιá κίνηση θυμού πού ζωντανότερη τήν άγάπη του θά έδειχνε και πού θά δυνάμωνε άκόμα τήν τόσο καλή ψυχολογία της Ροδόπης. «Τώρα τό φεγγάρι άπλώνει άπάνω άπό τό παλάτι πρós τά δέντρα τό άργυροπράσινο φώς του και χλωμαίνει τό φώς του λυγροστάτη». Φωνάζει τήν Κρινώ πού προβαίνει άρχοντικά ντυμένη. Ίσως μονότονα να ξαναλέει ες συμδούλες της ή Βασιλοπούλα.

Μά είσαι όμορφη! ναί, ή πιό όμορφη στον κόσμο: Ροδόπη άληθινή—μην τό άστοχήσεις.

Όμως πόσο τραγικά κρούει, στη γλυκαία τρυφεράτη, πού μόνο κάποιε τή διακόφτουν ξεσπάσματα άσυγκράτητα φόνου, τόν πόνο σκιάς να φανεί μπροστά στο Ρήγα. Μαρτύρια της: πλέκει ό έδλος, μαρτύρια πού άκόμα πιό θετικά στο χαμό τή σπρώχνουνε. Και κάποια ήδονική χαρά βρίσκει υπερβάλλοντας τό βαπάνισμα... Έπιμονα τόν έαυτό της ταπεινώνει: μπροστά στη Κρινώ πού μ' άπορία, άλλ' όλοένα πιό υποταχτική κάθε προσταγή δέχεται, ένα ρίγος μόνο στα μέλη της περνά και της έρχεται να κλάψει. Από έντυχο προλίθημα, ή από τή μεγάλη άναμονή της άγάπης. Και θά θέλαμε άόριστο να τ' άφινε ό Ποριώτης. Η έπιμονή, τού χιλνάει τή γεμάτη φοβέρει, στιγμή. Άργότερα πάλι ό Δημοχάρης όμολογεί, έπως τώρα ή Κρινώ, ένα προλίπημα θανάτου δέν ανεβαίνει φυσικά άπό τά όλέοθα του Είναι. Ο θάνατος της Κρινώς, κι' άς παραδεχτούμε ότι ή λύση πού διάλεξε ό Ποριώτης είναι ή πιό τραγικά σωστή, έρχεται άπό τρίτον πού άκόμα δέν τόν έχει στοχαστεί, ώστε είναι άδύνατο ή διάθεση, άφού δέν τόν κλείνει μέσα της, άπό τώρα να τόν μαντέψει. Τό έντυχο της Κρινώς πού βαθιά χαίρεται μπορεί κάποια άγωνία να νοιώσει ένεκα αυτής της πολλής της χαράς, γιατί και μ'

έλα τά χάδια πού μιá γλύκα και μιá νόρμη τήν π' έίζουν σαν τό βαρύ μελόκρασο πού οι δοδλες τή βιάσανε να πιει πρό να τή ντύσουν». Έγχετική αίστάναται τή Ροδόπη, δέ μπορεί όμως κάτι πιό θετικό να φοβηθεί. Άδυναμίες του ποιητή, ξεχρήτησε έξωτερικής όχλοκρατικής συγκίνησης πού φεύτική είναι, πολύ άσκημες πληρώνουν. Άλλωστε πόσο πιό άγρια θά πονούσε ή Ροδόπη ά μόνο χαρά άκουε στις Κρινώς τά λόγια κι' άντηχούσε σαν προμήνημα του γκρεμού, όπου σπρώχνει τόν έαυτό της, τό κλάμα του γκλώνη!

Έξκολουθεί ή σκηνή μακριά γιατί είναι: έλο έδω: χωρίς δραματική διακόθμιση πρós τό τραγικότερο. Η ζήλεια της Ροδόπης έχει καιρό τώρα φτάσει στο κορύφωμα της. Και μόνον ή τελευταία κραυγή της, αν και σ' αυτή κάτι λείπει—ή άγωνία έτι: τόν έαυτό της σ' ένα φέμα προσπαθεί να παίσει, ό λυγμός γιατί νοιώθει: τή θέλησή της άδύναμη, έσο κι' αν δέν τό θέλει, δέ μπορεί πρτά να θυμάσει τήν όμορφιά της: κοπέλλας—και μόνον ή τελευταία κραυγή δυνατά σπαρχατική είναι, συντονη με τή στιγμή πού έρχεται ό Ρήγας:

—Τι κι' αν είναι λουμένα και πλυμένα τά κάλλη του κορμιού σου και τά δώρα φορεί; τού βασιλιά... .

Γιά να φανείς, να λάμψεις: σαν έμένα της άρχοντίας σου λείπουν τά σημάδια: τό άλυγιστο κεφάλι και τό βλέμμα τό άγέρωχο, πού ό φόβος δέν τό σκιάζει! Και δέ μπορείς τό χέρι σου να έφώσεις με τό ρυθμό της προσταγής... . Σώπα κ' ήθεθε... . Μιλά τώρα... .

Η Ροδόπη άκουμπώντας τό δεξί της χέρι στον ώμο τό δεξιά της Κρινώς και κρατώντας τ' άριστερό της χέρι: με τό δικό της τ' άριστερό, προκλίνεται μπροστά του βιάζοντας και τήν παιδούλα να προκλιθεί κ' έχτος άπό κάποιε περιπλογίες: Ίσως να: αυτή μιá άπό τίς πιό τεχνικά δραματικές σκηνές. Η Ροδόπη σκιάδα σ' ένομα της παιδούλας πού στέκεται δειλή, βουβή, σαν άγαλμα όρθό, λέει: τρέμοντας άπ' ό τι νομίζει: δίψα για έκδήκηση μ' έλο της τόν πόθο, τά λόγια πού νοσταλγεί να πει ή Ρηγοπούλα ή Ροδόπη.

•Ρήγα μου, έδώ τ' άέρι έρωτοπνέει,
•δυσόσνερο στη στέρνα μουφρουρίζει,
•και στα κλαριά γλυκολαλούν τ' άηδονία
•κ' είν' ή ώρα... είν' ή ώρα πού ώρισε ή Ροδόπη
•μιá έρωτική θραδιά με τό φεγγάρι
•στού βασιλιά να πέσει τήν άγκάλμη».

Άς μη τό θέλει, συγκίνηση άκράτητη, ήδονικό πάλμο, δίνει στη φωνή της κι' όταν τά πιό δίδουλα λόγια λέει. Μ' έλη της τή θέληση, ύποδλητικά προτάζει: τήν Κρινώ να πει τό ναί πού στα δικά της χελια πύρινο ανεβαίνει. Και νομίζοντας πως τήν εκταδίκη του Ρήγα έτοιμάζει, τή δική της άνεμπόδιστα άποφασίζει. Τό σχέδιο της έπιτυγχάνει, άλλά μαζί με τήν άσυνειδητή ζήλεια πού όλοένα αυξάνει, γιατί αίστάναται πως ή Άλλη έλκυει τό Δημοχάρη και τόν γοητεύει, στο έρωτικό περιβάλλ, κοντά στην άγάπη πού πλέκεται, δυνάμονει ή δική της άγάπη.

Χτυπά δυνατά τις πλάμες. «Ανοίγουν πλατιά τή θύρα του παλατιού δυό μαύρες σκιάδες αναβαστάζοντας ψηλά τ' άσημένα βαριά πολυκάντηλα». Κι' ως τή

θύρα ακολουθώντας τους τους φέρνει η Ροδόπη. Ὁδήγημα έντατικῶς δραματικῶς θά θέλαμε μόνο πιά μορφα, πιά δυνατά και σύμφωνα νάσαν τὰ λόγια πού σύγχρονα τοῦς ἔδωκε. Ἀγκυλιασμένοι ἐ Δημοχάρης και ἡ Κρινῶ μπαίνουν στό παλάτι και βραεῖα πίσω τους κλείνει τὰ θυροφύλλα θριαμβευτικά χαμογελώντας. Μά ἀμέσως ἔπειτα «τρέμοντας, λυωμένη, κάβεται ἄθελα και ρίχνοντας τοῦς ἀγκῶνες στά γόνατα και τήν κεφαλή στά χέρια ξεσπᾶ μ' ἕνα βρῦκαρδο "Αχ!". Καί δῶ θά ἔπρεπε ἀσυζήτητα νά τελείωνε τὸ δεύτερο ἐπεισόδιο κρατώντας μόνο γιά τέλος τὸ σπαραχτικὸ στίχο: «Ὁρες! τί ἄργα περνάτε». «Ἀποσταμένη πέφτει στά σκαλοπάτια».

Δέν ἔπρεπε τίποτε ἄλλο νά εἶχε προσθέσει ὁ Ποιητής. Ὅλη ἡ ἐξέλιξη, ὅλη ἡ φρίκη, τώρα στήν καρδιά τῆς Βασιλοπούλας ζωγραφίστηκε. Καί φτάνει. Ἄν ὁ Ἀκέρτης ἀπὸ ἀγάπη περισσότερο ἀκόμη παρὰ δίκαιε τὸ λόγο του, ἐλευθερώνοντας τὸν Αἴμο, ἂν ἔρχονται μαζί νά σώσουν τὴν Ροδόπη και τοῦς γελά μετὰ τῆς χαρᾶς ὅτι ἐκεῖνη δέν εἶναι μετὰ τὴ Βασιλιά και πῶς; σὲ παγίδα τὸν παρέσυρε γιά νά νικήσουν, χωρὶς νά ὁμολογήσει στὸν ἀδελφὸ τῆς ποιὰ εἶναι ἡ κοπέλλα πού θυσιάσε—τὴν ἀδιαφορία τῆς γιά τὴν ἀγάπη του τὴν ξέρουσε—ἂν ὁ Αἴμος μ' ἀπεριόριστη εὐγνωμοσύνη τὴ θυμιάζει, δέν ἐνδιαφέρει, ἀφοῦ ἡ δράση δέν προχωρεῖ, ἀφοῦ στοῦς χαραχτήρες πιά τίποτε δέν προσθέτει ὁ Ποιητής. Ἡ ἀπάτη εἶναι ἀπαρκίτητη γιά τὸν ἀντίχτυπο πού θά ἔχει, μά μπορούσε νά ἐξαρθεῖ μετὰ λίγες φράσεις στό τρίτο μέρος. Λόγια λένε μόνο, πολλά, γνωστά ἀπὸ πρὶν, κάποτε μάλιστα κοινότυπα ἀπικημα: «Ἄτιμος πού δέν ἀλλάζω θήκη στό σκαθὶ μου μετὰ τὸ κορμὶ σου τὸ ἀνεμο».

Περνοῦνε ἄργα οἱ ὄρες. «Τώρα τὸ φεγγάρι γέρονει πρὸς τὴ δύση κι' ὁ ἥλιος τῶν κυπαρισσιῶν ἀπλώνεται ἀπάνω στό προστύλιο. Γλυκοχαράζει. Ἀργοσαλεύουνε τὰ φύλλα και κυρτίζει πεσμένη στό σκαλοπάτια ἡ πρασινοφόρα Ροδόπη μετὰ προσκέφαλο τ' ἀριστέρου τῆς χέρι». Ἡ διάθεση μετὰ τὸν ὑποβλητικὸ τελευταῖο στίχο τῆς πρὶν πράξης, σ' ἀναμονὴ τραγικῆς ἐξέλιξης, ἕνα «ἐμβόλιμο» ἐπιζητεῖ σύμφωνα μουσικῶς. Προβαίνουνε δειλές οἱ κοπέλλες. Ἡ Ροδόπη τίς ἔχει διώξει, ἐλεύτερες τίς κήρυξε και τρέμουνε τὴν ἀνεξορκισία. Δέν εἶναι πλασμένες γιά τὸ ἐλεύτερο πού γεμάτο φόδρες τὸ βλέπουνε. Σὲ μακρυνὸ ἀντίλαλο ἀκούμε και κάποιον λόγο τοῦ Nietzsche: «Bist Du ein Solcher, der einem Joche entrinnen durfte?» Ὅμως περιττὴ γιά τὴν ἐνόητῃ εἶναι αὐτὴ ἡ ἀγωνία; θά θέλαμε ὁ Ποιητής σὲ κάποιον ἄλλο παράπονο νά εἶχε ἐπιμένει. Ἀδιαφοροῦν τίς ἐδίωξε ἡ κυρὰ του γιά τὴ θύμωσε τόσο πολύ; Εἶναι λοιπὸν τέτοιο κρίμα ν' ἀγαπήσει κκεῖς τὴ Ζωή; Κ' ἡ Νύκτῃ κοντὰ στή σπαραχμένη Βασιλοπούλα θά τόνιζε τὸν ὕμνο τῆς χαρᾶς, τὸν ἡδονικὸ τὸν ὕμνο.

Κ' ἔρχον ἀναγνωρίζουν τὴ Ροδόπη στή γυναίκα τὴ ντυμένη σὰ σκιάδα και πού ἀποσταμένη φτάνει μετὰ κάτω ἀπὸ τὰ κλεισμένα βλέφαρά τῆς τὰ ἴχνη πῶς ἐκλάψε. Τρομαγμένες ἀποτραδιούνται. Μόνῃ ἡ Μαντῶ μετὰ μιὰ ματιὰ νοιώθοντας τὴν ἄγρια πράξη πού συντελέστηκε, μετὰ τὴν περήφανη νύκτῃ τῆς ὑπεροχῆς τῆς τώρα, πλησιάζει και τὴν ζυγνᾶ. Μετὰ τίς πρώτες τῆς λέξεις, πού σχεδὸν σὰν παρὰλήρημα ἀκόμα ἀνηχοῦν, δείχνει ἡ Ροδόπη τὴν ψυχικὴ ταραχὴ τῆς. Ὁνειρα πικρὰ εἶδε... τρέμει ὁμως μήπως ἀνοῖξε ἡ πύλη, κ' ἔφυγε κανέναν... Δέν νοεῖ γιά τὴν κοπέλλα... δέν ξέρει τί εἶναι μετανόηση... ὁμως κάτι τὴ σφίγγει... ὄχι... Λόγια τρελλὰ λέει... γιά τὴ

νίκη τῆς. «Ναί, θέλω νά χορέψω ἀπὸ τὴ χαρὰ μου! χὰ, χὰ! Βλέπεις, γελῶ!» Κ' ἐξακολουθεῖ μετὰ τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμὸ σὰ μεθυσμένη ἀπὸ τὸ θρίαμβο.

«Και τί ἄλλο

μποροῦσε αὐτὴ νά ζηλέψει στὸν κόσμον...

... τέτοιος πού εἶναι, χάρισμα τῆς»

Μά ἡ Μαντῶ πάλι ξέρει.

... Τί συχνὰ τὰ χεῖλια

κατηγοροῦν ὅ,τι ἡ καρδιά ζηλεύει».

Κ' ἐπιμένει ἐπιτήδες σκληρὴ γιά τὴ περιφρονη καί μισεῖ τὴ Ροδόπη. Ἴσως, — κ' εἶναι αὐτὸ μιὰ ἀπὸ τίς πιά μορφες και συγκινητικῆς ιδέες τοῦ Ποιητή— ἴσως, ποιὸς ξέρει, νάσαι κόρη τῆς ἡ Κρινῶ.

— «Κ' εἶν' ὁμορφος ὁ Ρήγας, δέν τὸν εἶδες;

«Καλὰ τὸ λὲς χαρὰ στήν πού ἔχει νοιώσει

τὴ γλύκα τοῦ φιλοῦ του».

Ὡ! πῶς ὁμολογεῖ ἡ φωνὴ πού ἀδύναμη νά τὴ συγκρατήσῃ ξεφεύγει στή Ροδόπη «Δέν ἀντέχω». Τὰ μάνταλα σηκώνουν. Δέ μπορεί πιά. Κ' ἀγκυλιάζοντας τὴ Μαντῶ σέρνεται πίσω τῆς γιά νά φύγουν γοργότερα μὴν ἀνταμῶσε: «τὸ Δημοχάρη πού προβαίνει δηγώντας ἀπὸ τὸ χέρι τὴν Κρινῶ».

(Στ' ἄλλο φύλλο τελιώνει)

ΔΑΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

M A P I N A

Κατὰ τίς δέκα τὸ πρωῖ, ἀντάμωσα ἐξω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς αὐλῆς, τὴν κυρὰ Μαρῖνα, γυναίκα λιγόλογη και πολυδυσχεμισμένη. Δέν παρκαπονιόταν γιά τὰ τόσα βᾶσανά τῆς, μά μετὰ καρτερία τὰ ὑπόμεινε.

Ἦξερα πῶς εἶχε γιὸ στρατιώτη, και εἶχα μάθει, πῶς; σὲ κάποιον κκοδᾶ τὸν ἐπλήγγωσαν. Γι' αὐτὸ ἄμα τὴν εἶδα τὴ ρώτησα γιά τὸ παιδί τῆς.

— «Μεῦστελε γράμμα, μοῦ ἀπάντησε, μά ἄλλοιῶς μάς τᾶγραψε, κι' ἄλλοιῶς εἶναι... Τὸ παιδί εἶτανε σὲ κακὸ χᾶλι. Γυμνὸ... ξεκάλλτωτο, και σκακατέμενο!... Μῆθουσε μιὰ Κυρικὴ μετὰ τοῦς ἄλλους στρατιώτες, και μετὰ τὸ ξηροῦ τὸν ἐχτύπησαν στό πόδι. Ἄπ' τὸ γοφὸ και κάτω. Καί τὸ εἶχανε κάπου δυὸ μῆνες στό νοσοκομεῖο... ἀνκίσθητο! Σκέψου λοιπὸν τί βᾶσανα και τί ἐννοεῖς ἔχω μὲς τοῦ. Μά τώρα, δόξα σοι ὁ Θεός, σηκώθηκε. Πούλησε, παιδάκι μου, και τὸ μαντῶ του, και τὸ σῶδρακο, γιά νά πιεῖ!... Καί νά ἴδης, ἕνα παλιγκάρ... ὁμορφο, σὰν κοπέλλα ψηλὸς ψηλὸς, μετὰ λιγάκι μαῦρο μουστακᾶκι. Καί καλὸς; Καλὸς ὅσο δέν παίρνει. Μά οἱ κκεῖς συννακτροφές μοῦ τὸ καταστρέψανε... Κ' ἐδῶ στήν Ἀθήνη πού εἶτανε τὰ ἴδια ἔκανε. Ἐφευγε μέρες και νύκτες ἀπ' τὸ σπίτι. Ἐτρεχε ὁ πατέρης του νά τὸν εὔρει. «Στὸν Πειραιᾶ!» τοῦ λέγανε, κ' ἔτρεχε στὸν Πειραιᾶ. Στὸ Παλιὸ Φάληρο τὸν εἶδαμε! Κι' ἔτρεχε σὰ Φάληρο. Ἄσε πού ξεδιαζότανε, ἄσε πού ἔλυωνε σὰ πό-

δικ του, άπε πού έρχότανε σεκλητισμένος... Γι' αυτό κκογορεύσαμε.

«—Προχτές πού λές, βρήκε στο καφενείο τον άντρα μου ένα; πού εΐτανε φίλος του γιού μου τον καιρό πού πήγαιναν μαζί στο σχολείο. Εΐχε κεφάλι, βλέπεις, τέ παιδί και σπούδασε. Μά εΐχανε και τον τρόπο τους οί γονοί του.

«—Εσύ 'σαι, του κάνει, του Παναγιώτη ο πατέρας»

«—Ναι,» του εΐπε ο άντρας μου.

«—Εχετε χαιρετίσματα από τή γιό σας. Τώρα είναι καλά...»

Του εΐπε πολλά για τον Παναγιώτη.

«—Καλό παιδί, μά έχει κακές συνήθειες. Κι' άν τόν βάζουν στη φυλακή, είναι γιατί δεν άκούει. Έγώ ήθελα νά τόν πάρω ύπηρέτη, μά πάλι ντροπέμουνα, γιατί ξέρω πώς τόν παιδί είναι από καλή οικογένεια, κι' έπειτα εΐμκοτε πέντε χρόνια μαζί στο σχολείο εΐ... δεν πηγαίνει. Έρθα μά άδεια για καμιά εδομάδα πές και στη μητέρα του άν θέλει τίποτα νά τού παραγγείλει.»

«Και πήγα, παιδάκι μου, τήν άλλη μέρα, και τόν περίμενα έξω από τόν καφενείο.

«Άν τόν είδω δεν τόν εγνωρίσα.

«Ένας κρίνος! Ένας ξεχωριστός! Γεμάτο χρυσά σερβίτια τόν κεφάλι του!

«Πήγα κοντά του.

«—Άν δεν κάνω λάθος, τού λέω, εΐσχετε ο κύριος Κοντάκης!

«—Ναι. Θά εΐσαι ή μητέρα τού Παναγιώτη...»

«—Μάλιστα...»

«—Τον έχω στο λόγο μου και προσπαθώ νά τόν διορθώσω! μου εΐπε με τόν χαμόγελο στα χείλη.

«—Σας παρακαλώ, τού κάνω εγώ, όσο είναι κοντά σας νάχετε τήν έννοια του, έτσι νά σας χαρεί ή μήνα πού σας έχει... Έμεις πιά δεν κοιμόμαστε ούτε νύχτα. ούτε μέρα με τόν συλλογισμό του.

«Και τήν ώρα πού τόν αποχαιρέτησα ήθελα νά τόν φιλήσω σά μήνα για τή χρυσά λόγια πού μου εΐπε και μ' ήσύχασε, μά ντροπήκα, και τού φίλησα τόν χέρι.

«—Νά τόν πάρετε, τού εΐπα, ύπηρέτη για νά συμμάξευτή. Νά τόν πάρετε, γιατί σας πρόπευσε κ' ύπηρέτες!»

«—Μήν κλαίς, τής εΐπα για νά τήν παραγορήσω, κι' άλλα παιδιά είναι έτσι. Νέος είναι εικοσιδύο χρονών.

«—Παιδάκι μου, με σταμάτησε αΐφωνα, εδω πού σου μιλάω σά μήνα, εδω πού σου λέω τόν πόνο μου, παιδάκι μου, και μή βγει λόγος από τόν στόμα σου... Πίνε: τόν χασίς!

«—Γι' αυτό μάς έφευγε, εΐπε συμπερασματικά, από τή ντροπή του, γιατί ή καρδιά του μέσα είναι καλή και μάς λυπότανε... Έπινε τόν χασίς κ' έρχόταν

έπειτα από νύχτες κρυφά. Κουραλιασμένος, νηστικός, αδύνατος, ακούρευτος... σάν οδρακοτάγκος!

«—Και τόν έβριζε ο πατέρας του, τούσερνα κ' εγώ!... Κατέβριζε τόν κεφάλι του και γινότανε κίτρινος σά ζαφορά και σά φαύγαμε άπ' τήν κάμκρα, κλειδωνότανε κ' έκλαιγε μοναχός του. Τί πράμα νάναϊ αυτό τόν χασίς; ρωτούσε κι' άναστέναζε. Τί πράμα νάναϊ; Νάναϊ γλυκό;... νάναϊ πικρό; Τί κάνει στα συλλοϊκά τού ανθρώπου πού δεν μπορεί σάν τόν δοκιμάσει πιά νά τόν κόψει; Τους φέρνει, λένε, δημοφο ύπνο, τούς σκοτίζει, κι' όλα τή ξεχνάνε!... Μά τί έννοιες είχε τόν παιδάκι μου κ' ήθελε νά ξεχάσει;... Μία φορά μου τόν φέρανε λαβωμένο, τήχανε χτυπήσει με μαχαίρι στο κεφάλι, και τή εση τράβηξα ως πού νά τόν γιατρέψω!...

Έσκούπισε τή μάτια της, γιατί εΐτανε δακρυσιμένα, και με κινήσεις μετρημένες έβγαλε μία φωτογραφία από τόν στήθος της.

Τήν πήρε τόν μάτι μου. Εΐτανε ένας νέος ψηλός, στρατιώτης, με τόν πηλίκιο ως τή μάτια κατέβασμένο έξω από τόν άπάνω χείλη πού εΐταν κάπως παχύ και σκέπαζε τόν κάτω, είχε κάποις λεπτότητα ή φυσιογνωμία του.

Η μάνα του πάντα τήν κοίταζε, και σά νά μήν εΐμωνα κοντά της, τή φίλησε και τής εΐπε με φωνή συγχινημένη.

«—Άν μάς άκουγες τή νύχτα πού δέ μάς παίρνει ο ύπνος πώς κλαίμε και πώς μουγκρίζουμε, εγώ κι' ο πατέρας σου, θάχονες πάλι τόν πόρινό σου δάκρυ!

Ξαγαφίλησε τή φωτογραφία κι' άφαιρέθηκε μαζί της.

Τραδήχτηκα σιγά σιγά και τήν άφησα ακίνητη, εκεί πού τήν είχα συναντήσει: μία μέρα Άπριλιάτικη νά μαζεύει χαμομήλι έξω από τόν σπίτι μας στον Ήλιο.

ΙΟΥΛΙΑ ΠΕΡΣΑΚΗ

GABRIEL VOLLAND

ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ

Ήσάν άρχαίος κολεμιστής πού άφήνει τήν άμάχη και στο κονάκι άργογορνά με πικραμένο άγέλι, τόν σε' άκουράνια τέπλωτά, στήν καθ' άνάστη ράχη τόν δέλι νάτο πού έρχεται, τόν μυστικό τόν δέλι... Πέρα πλανιέται ο ίσκιος του μες στο κολωνοστάσι, πού όλημερίς θρονιάζονται συλλογισμένοι οί γέροι. Καθίζει πλάι τους σιγαλά, σά για νά ξεποστάση, τόν ύπνο τόν εξύσνητο σή άσέχη τους νά φέρη. Και σάν τόν εσπερινό τόν φως στα ούρανια τρεμοσβάζει και άργογλαστρήσει δλόδαμκα στήν κερωμένη φύση,— φεύγει τής μέρας και τού ήλιου, ο δολερός τζελάνης, και τότες βλέπει άκάντεχα τής εώρας ο διαβάτης νά δομά μία νύχτ' άνέσπλαχη, δυνάστης Ταμερλάνος, μ' έν' άστρο άναχαρζόντας στο χάλμινό του κράνος.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓ' ΑΙΘΗΣ ΚΑΘΗ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : στο «ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ»

Όδός Ἀκαδημίας 40

Συνδρομή χρονιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται σὲ ἑξα τὰ κίβρια καὶ πουλιέται 40 λεπτά τὸ φύλλο.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΛΑΤΕΡΝΑΣ

Στὴν κάμαρα μόνος τραγοῦδι προσμένω
Ποῦ γύρω τὸ σκότος ψυχῆς θὰ σκορπίσῃ,
Στὴν κάμαρα νοιώθω τὸν πόθο θαμένε,
Λατέρνα γροικιάω. Τραγοῦδι θάρχισῃ.

Τὰ πόγεμα πάντα ποῦ ἔσπνος μᾶς κράζει,
Καὶ γύρω στοὺς δρόμους χαμοὶ προβοδάνε.
Στὸν ξύπνο, λατέρνας ἀχὸς μᾶς ἀρπάζει.
Κι ἀράζει μᾶς ὅπου τὴ ζήση γλεντάνε . . .

Λατέρνα, σκορπίζεις ἀγάπη καὶ τρέλλα,
Τὴς ὥρες ποῦ ὁ πόνος ἀνάρια κυλάει,
Τῆς λύπης ξεσκίζεις τὰ δλόμαυρα βέλα
Κι ἔδρόμος μαζί σου καὶ κλαίει καὶ γελάει.

Λατέρνα, ποῦ σέρνεις στὶς γρίλιες, στὰ τζάμια
Ἄγορνα σὰ ρόδα, κορίτσι σὰν κρίνα,
Γιὰ πνίξει καὶ μένα τοῦ πόνου τὴ λάμια,
Λατέρνα ! Τραγοῦδι ζωῆς στὴν Ἀθήνα !

ΤΟΥ ΠΟΘΟΥ ΠΡΟΔΟΤΗΣ

Στὸ Ζάππειο ἔλα : Προσμένω σε βράδι.
Στὰ μύρα τοῦ κήπου. Τάηδόνια θὰ σμίγουν
Σιμά μου θὰ νοιώσῃς σὰ φρίκινο χᾶδι,
Φωτιές ποῦ με ζώνουν, καημοὺς ποῦ με πνίγουν..

Μὰ σὺ μὴ τρομάξεις κι ἀνέραστη τρέξε
Σὰ ἀβύθην ἀγκάλῃ χαρούμενης νιότης,
Καινούργιες ἀγάπες καὶ ὄνειρα πλέξε,
Καὶ γὼ συνοδός σου τοῦ πόθου προδότης.

ΣΥΜΦΟΡΟΜΑΝΝΑ

Δὲν εἴσουν σὺ π' ἀντίκρισα στὸ φεγγαρίσιο φῶς
Σὰ μιὰν ὑπέροχην ἑμαζόνα,

Δὲν εἴσουν σὺ π' ἀντίκρισα ὁ πόθος μου ὁ κρυφός
Καὶ σοῦ ἔκλινα τὸ γόνα . . .

Ἄγγέλου εἴσουν μιά πνοή κι ὄνειροπροσευχή
Μὲ μάτια πλάνα,
Κατάρα εἴσουν, Ἐριννός κι ἀνεμοταραχή
Συμφορομάννα !

ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ ΣΤΟ ΜΩΛΟ

Ἄποψε στὸ λιμάνι μᾶς φεγγαροπανηγύρια
Κι ἀπόψε στὸ λιμάνι μου τῆς σκέψης μου ἡ κηδεῖα.
Φιλιά, σφιχταγγαλιάσματα θαλασσοφεγγαρίζια,
Κ' ἐντός μου στεφανώματα σὲ νεκροχαρამέρια,
Στὸ μῶλο ἀπόψε ἀκίνητα ξάρτια, πανιά σὰν ἄρπες,
Μὰ δῶ χαροσαλπίσματα στοὺς τάφους τὰ σκοτάδια,
Παντοῦ γαλήνη, δρόσιμα ἀγγίζει μᾶς τὰ βᾶθια
Καὶ ξύπνησα στὸ γαύγισμα σκυλιῶν ποῦ μέλυχτοῦσαν.

ΖΩΗ ΠΕΡΑΣΜΕΝΗ

Μιά ζωὴ πῶχει φύγει νοιώθω πάνω σου τώρα,
Μιά ξεφάντωτη νιότη, φῶτα, ἀστέρια οὐρασμένα,
Μιά πνοὴ σῶχει πνίξει τῆς ἀγάπης τὰ φέρα
Καὶ παθᾶγγιχτὴ μνήσκεις σὰ τρελλὰ περασμένα.

Μιά ζωὴ σοῦ γελάει καὶ μπροστά σου διαβαίνει.
Καὶ κεντρίζει σου πάλι νέας ζήσης τὰ φύτρα,
Μιά ζωὴ πῶς σὲ βρίσκει μὲ ψυχὴ κουρασμένη !
Τῆς ζωῆς, τῆς ἀγάπης, καὶ τοῦ πόθου γεννήτρα.

ΔΥΟ ΖΩΕΣ

Σικιὲς ὀνείρων, παλιοὶ πόθοι ἐρωτικοί.
Παιδοῦλ' ἀρχαία, μάτι' ἀπλάνευτα μεγάλα.
Μιά νέε σκέψη, μιὰ ὁρμή, μιὰ μουσική,
ἌΟλα βουδὰ στοῦ λυτρωμοῦ τὴ σκάλα . . .

Μ' ἀπάνου ἀπ' ἑξα τώρα προσευχή.
Δάκρυα τριγύρου, μιὰ ζωὴ χαμένη στ' ἄστρα,
Φτερά κομμένα, γκρεμισμένη μιὰ ψυχὴ
Καὶ ματωμένη μιὰ καρδιά ἀναγελάστρα.

ΔΙΘΝ. Π. ΚΟΥΚΟΡΙΚΟΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΦΥΛΟ

Θ' ΑΡΧΙΝΗΣΕΙ ΣΤΟ ΝΟΥΜΑ ΤΟ :

Θ ΠΛΑΪ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ Θ

Ρομάντζο τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΠΟ ΤΑ “ΡΟΥΜΠΑΓΙΑΤ,, ΤΟΥ ΟΜΑΡ ΚΑΓΙΑΜ*

53

Τῶν προβλημάτων θάμαστε κι' ἀκόμα σκλάβοι γιὰ πολὺ;
Στὸν κόσμ' αὐτὸν ἂν ζήσωμε μιὰ μέρα ἢ χρόνια τί ὠφελεῖ;
Γεμῆστε τὸ ποτήρι μου κρασί νὰ πιῶ προτοῦ μας
Κανάτια καταντήσωμε στοῦ κανατᾶ τὸ μαγαζί.

54

Σὰ σκορποχέρης, Οὐρανὲ ποῦσαι, κ' οἱ φουκαράδες
Βοίσκουν στὴ Ζήση μερδικὸ—τῆς Ζήσης τοὺς μελαάδες.
Κ' ἐγὼ ρωτῶ Σε, ὦ Οὐρανέ, ἂν ἄνθρωπος καὶ Σὺ ἦσουν.
Γιὰ τέτοια μοῖρα θάδινες ποτέ σου δυὸ παραάδες;

55

Γ'λέντα, γιατί τὴν ἀμοιβή σου τὴν ὠρίσανε ἀπὸ Χθές,
Κ' εἶναι μακριὰ ἀπὸ σένανε, δὲν εἶν' στὸ χέρι σου τὸ Χθές.
Γ'λέντα κι' ὅλα ἄς μὴν πέτυχαν, πὸν πάσχισες νὰ κάνης,
Γιὰ τ' Αὔριο τὰ πὸν μελετᾶς σου τὰ χαράξανε ἀπὸ Χθές.

56

Γιὰ κείνα πὸν δὲν ἔκανα καὶ πὸν ἔχω καμωμένα,
Κι' ἂν ἔχω τὴ ζωὴ σωστά, εἶτε στραβὰ παρμένα,
Αὐτὸ θὰν' τὸ μαράζι μου; Κρασί λοιπὸν! Ποιὸς ξέρει,
Ἄν θάββη αὐτὴ μου ἢ ἀναπνοιά στερνὴ φορὰ ἀπὸ μένα.

57

Ἄφοῦ στὸ μοναστήρι αὐτὸ δὲ θάμαστε παντοτεινοί,
Χωρὶς ἀγάπη καὶ κρασί, τί πίκρα θάτανε ἡ ζωὴ!
Φιλόσοφε, πόσο κρατᾶν οἱ Πίστες νιές κι' ἀργαῖες;
Κι' ἂν λέν τὸν κόσμον νέο ἢ παλιό, σὰ φύγω ἐγὼ τί μ' ὠφελεῖ;

58

Καρδιά μου! τὰ μυστήρια ποτέ δὲ θὰ ἐρευνήσης,
Φιλόσοφων ψιλολογιές δὲ θὰ τίς ξ' διαλύσης.
Πάρε ποτήρι καὶ κρασί φτιάζε Οὐρανὸ δικό σου,
Γιατὶ Οὐρανὸν ἀληθινόν, ἴσως δὲ θ' ἀντικρύσης.

59

Τῆς Προσευχῆς δὲ Σοῦπλεξα ἀρμαθιές μαργαριτάρια ἐγὼ,
Τὸ ρύπο τῶν κριμάτων μου στὸ πρόσωπό μου τὸν θωρῶ.
Μὰ ἐλπίζω πάντα πὸν ἔλεος θὰ βρῶ ἀπὸ Σένα, Θεέ μου,
Γιατὶ ποτέ δὲ σκέφτηκα νὰ πῶ πὼς εἶναι ὁ Ἔνας Δυὸ.

60

Τώρα, ἂν σου δώσουνε κρασί, ἴσα μὲ δυὸ βαγένια,
Μ' ὅποιον βρεθῆς κι' ὅπου σταθῆς πίνε μὲ δίχως ἔννοια.
Τὶ Αὐτὸς ὅπου μᾶς ἔπλασε πεντάρα δὲν Τὸν κόφτει
Γιὰ τὰ τρανὰ μουστάκια σου καὶ τὰ δικά μου γένεια.

Κ. ΤΡΙΑΝΕΜΗΣ

*1 Συνέχεια τῆς σελίδας 148.

ΛΗΣΜΟΝΙΑ

Ο Καπάρης έσπευσε περιμένοντας να σταματήσει το χτύπημα της καμπάνιας. Και όταν ο τελευταίος ήχος της έτρεξε στον άερα τρεμουλιαστός ξεκολούθησε την όμιλιάν του, άφου τόλιξε πρώτα γύρω στο λαιμό του το σάλι του, που του είχε ξεφύγει.

— Πόσου; και πότους δεν έχουμε λησμονήσει! είπε. Πόσοι, που γνωρίσαμε μιá φορά κ' έναν καιρό, είχαμε κάποια φίλια, αρχίζαμε να τους αγαπάμε, και που μιá μέρα χωριστήκαμε χωρίς να σκεφτοίμε πώς δε θά δει πιά ό ένας τον άλλον. Άλλοι πάλι, που μαζί πηγαίναμε σχολείο, καθόμαστε στο ίδιο θρανίο, που μιá μέρα κι' αυτούς τους χάσαμε, χωριστήκαμε και δε τους ξαναείχαμε πιά! . . . και σιγά, σιγά σβύσανε άπ' τή μνήμη μας και μάς είναι αδύνατο να τους θυμηθοίμε! Ίσως μένει, βαθειά έμως, στην ψυχή μας ή μορφή τους κρυμμένη, που μόνο ό θύπος μπορεί να τή φέρει άπάνω, στην ενθύμησή μας, άλλ' όταν ξυπνήσοιμε θά σβύσει πάλι, θά πάει στη θέση της χωρίς να δεις, να συλλάβεις τίποτα! . . . Πόσοι λοιπόν, άπ' αυτούς δεν έχουνε χαθεί, δεν έχουνε πεθάνει! . . . Προχτές το βράδυ ένα τέτοιο έδλεπα στον ύπνο μου, ένα τέτοιο! Είμαστε δυό παρτές, λέει, και καθόμαστε σ' ένα δωμάτιο ψηλό ενός σπιτιού, που μιá φορά μικρός είχα κατοικήσει. Από μιá μπαλκονόπορτα ανοιχτή φαινότουσαν δέντρα ενός κήπου μεγάλου και μιá λάμψη δυνατή, πέρα στον όρίζοντα.

Κάτι λέγαμε, νομίζω, για πεθαμένους, για ψυχές.

Γιά μου λέει ξαφνικά κάποιος άπ' την παρέα μας, δείχνοντας έναν, που καθότανε μαζί μας σιωπηλός, έναν, που τον είδα νάναι σκοτεινός και σαν άέρινος, αυτός είναι πεθαμένος, πέθανε στην Πάτρα!

Έγω τό ήξερα και λυπημένο πολύ γι' αυτό, γιατί είτανε φίλος μου, γνωστός μου παλιός, και ήθελα να μάθω, για να περηγορήσω τή λύπη μου. Άν αισθάνεται: κ' έτσι που είταν, ε τι πριν. . .

Γιά πές μου, τού λέω, και τού είπα και τόννομά του, πώς σοδ συνέδηκε, τί αισθάνθηκες;

Ο πεθιμένος άνοιξε τά χέρια του.

— Ούτε θυμοίμυ που πέθανα, ούτε τί τραόηξα! . . .

Έφυγα άπ' εκεί μόνο αφήνοντας το σώμα μου σά να πέρασα, για μιá στιγμή ένα σκοτεινό μέρος! . . .

Στράφηκα στους φίλους μου.

— Βλέπετε; τούς είπα.

Ένας άπ' τούς κυρίους, που είτανε στην άλλη παρέα, πήρε τό καθίσμά του και πλησίωσε κοντά στον πεθιμένο.

— Για πές μας πώς. . .

Ήθελε να ρωτήσει να μάθει εκείνο τό άλυτο, τό παράξενο, τό μεγάλο μυστήριο, αλλά τό πρόσωπο του πεθαμένου πήρε μιá έκφραση στενόχωρη κ' είπε τραυλίζοντας:

— Άφήστε με! . . . Πρέπει να πηγαίνω! . . . βρα-

δυάζει, δε μπορώ, πνίγοιμυ! . . .

Και άλλήθεια βράδυαζε. Έξω ή λάμψη κείνη, που είτανε πριν, είχε χαθεί και τό σκοτάδι έρχότανε.

Εύπνησα λυπημένος πολύ πολύ και με δάκρυα στη μάτια. Έκλαιγα. Ποιός νάταν, λοιπόν, κείνος ό φίλος μου, που τόσο, τόσο μ' έκανε να λυπηθώ, και που άκόμα που τον σκέπτοιμυ δακρύζω! . . .

ΑΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ο ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΣ

Ο λογιωτατισμός κ' ή δασκαλοκρατία της περασμένης γενεάς, ή σκλαδιά της γλωσσικής παράδοσης, ή παραγνώριση του Σήμερα για τό Χτές, ε, τι φουσκωμένο, κουτοπόνηρο, λογοκοπικό ύπάρχει βαθιά στην ψυχή του ρωμειού, έξαιρετικά αντιπροσωπεύτηκε για πολλά χρόνια στο Πανεπιστήμιο και στην Κοινωνία, άπό τό νεκρό της περασμένης βδομάδας, τον άξέχαστο καθηγητή της άρχαίας φιλολογίας Γ. Μιστριώτη.

Όποιος τον έδλεπε στην ιδιωτική του ζωή, τόσο άπλό, τόσο αγαθό, τόσο ήσυχο άνθρωπο, δεν μπορούσε να μαντέψει πώς ή ανεπιστημονική του θεωλογία συχνά τον οδηγούσε σε λόγους και σε πράξεις άγριου φανατισμού, για ζήτημα που μόνο ή γαλήνη της εοχασίας, της ζωής ή αντίληψη, της επιστήμης ή έρευνα, είχαν τον πρώτο και τό στεγνό λόγο. Όμως εκείνο που δικαιολογεί τήν τέτοια του πολιτεία, σε έτους δεν καταδεχτήκαμε ποτέ να του πελεμήσοιμε τις φωνές και να του συζητήσοιμε σοβαρά τις ίδιες, είναι ή τυφή και βαθειά πίστη του σ' ένα χαμένο και συντριμένο θθανικό που νόμιζε πως θά μπορούσε να τό ζωονήσει.

Μεθυσμένος άπό τό μεγαλείο της άρχαίας Έλλάδας, δεν έβλεπε γύρω του τίποτ' άλλο να θαμάση και να διεξάση παρ' ε, τι παλιό μνημείο ύλικό ή πνευματικό έρχόταν ίσια άπό τή μεγάλη κείνη εποχή. Και δόξαζε και θαμάζε μ' έναν τρόπο στενόχωρο, περιορισμένο, άδουλο και νεκρό. Ζητούσε να δημιουργήσοιμε γλώσσα που άν εχι να φτάνη, να μοιάζει τουλάχιστο εσο περισσότερο με τήν Άττική, δίχως να φαντάζεται πως τή γλώσσα τή δημιουργεί ό ίδιος ό λαός με τό μιλημένο και κλλιεργημένο άπό τούς τεχνίτες κοινό λόγο του. Θεωρούσε καταστροφή άθνηκή, τή γλωσσική αναγέννηση που φύσηξε στην πνευματική, Έλλάδα του σήμερα τό έργο του Ψυχάρη, και φανταζότανε πως με πατριωτικά λόγια, με σωμικτεία που διοργάνωνε, με περιοδείες που έκανε στις έπαρχίες, με ύποψηφιότητες για βουλευτηλίμια, με ύπομνήματα που έγγραφε σε βασιλιάδες και κυβερνήτες, με πιχερήματα και λογής λογής κατηγορίες που μάζευε άπό τούς δρόμους, θά μπορούσε να κρατήση τον τόπο που του έφευγε κάτω άπό τά πόδια.

Ό Μιστριώτης, με τήν όγλαγωγία που σήκωσε τό

1911, ήταν η κυριώτερη άφορμή, να μην στο Σύνταγμα τάνελευτέρο έκείνο 107 άρθρα για την επίσημη γλώσσα του Κράτους, και να φανή έτσι στέν θεώ κώμο της επιστήμης, πώς η Ελλάδα βουτηγμένη σε τέτοια σχολαστικότητα και τυφλομάρα, δεν μπορεί να σηκωθεί πιά και ν' ανασάνη τον ήλιο της ζωής. Και χρειάστηκε ή διαμαρτύρηση κ' ή ακατάπαυστη λογοτεχνική εργασία με δημοτικιστές ποιητές, πεζογράφους, δοκιμαστές σε όλα τα είδη του λόγου, όχι μόνο για ν' αποκατασταθῆ ή χαμένη πίστη, μα και για να συντριφῆ ὀλίγελα, θεωρητικά και πρακτικά, ή ιδεολογία της γλωσσικής ἄλυσσίδας πού μᾶς ἔσφιγγε με την κλασική παράδοση, και να πεθάνη ἔτσι ὁ μακαρίτης Καθηγητής ἀφοῦ εἶδε χεροπιστά, στά γράμματά του, πώς τοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα εἶναι ἀδύνατο νὰ γυρίσῃ στήν πηγὴ του.

Με τὸ θάνατο τοῦ Μιστριώτη σβήνει μιά ἱστορική ἐποχὴ γιὰ τὰ νεοελληνικά γράμματα, πού ἔπρεπε νὰ περάσουν ἀπὸ μιά τέτοια δοκιμασία, γιὰ νὰ ξεπεταχτοῦνε μὲ μιά νέα δρμὴ, πλημμυρισμένα μὲ νιάτα και ἔρεξη ζωῆς, λεύτερα ν' ἀκολουθήσουν τὸν τρανὸ δρό-

μο πού τοὺς ἀνοίξῃ κάποιος ἄλλος, ἀληθινὸς πρόδρομος και πατέρας.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

— Γιὰ τὸ Μιχαὴλ Μητσάκη δημοσίεψε σὲ φιλολογικὴ ἐπιφυλλίδα τῆς ἑφημερίδας «Θάρρος» (8 και 9 Ἰουνίου 1916) μιά ἀνεκδοτικὴ μελέτη, γιὰ τὴ ζωὴ του και γιὰ τὸ ἔργο του, ὁ Δ. Π. Γαργόπουλος. Κομμάτια τῆς μελέτης ἴσως τυπώσου-με σὲ κατοπινα φύλλα.

ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΚΥΡΑΣ

Ἡ «Ψαράς τῆς Ἰσλανδίας», τὸ κοσμικωμένο βιβλίον τοῦ Λοτὶ πού ζωντανεύει στίς σελίδες του ὅλον τὸν εὐμορφὸ κόσμον τῶν ψαράδων τοῦ μακρυσμένου νησιοῦ τοῦ βορροῦ, μὲ δυνατὲς περιγραφὰς και τρυφερά εἰδύλλια, τυπώθηκε στὴ Λογοτεχνικὴ Βιβλιοθήκη τῆς «Ἀγκυρας» κομ-πᾶ και περιποιημένα. Πουλιέται δρ. 2.25.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικός Διευθυντής **ΛΕΩΝΙΔΑΣ Α. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ**

ΛΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ κατέπλουτ θαλαμηγὸν ὑπερωκεάνειον

‘ΠΑΤΡΙΣ,,

Θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς κατ' εὐθείαν διὰ νέαν Ὑόρκην τὴν 23 Ἰουνίου

Ἐπίσης τὸ θαλαμηγὸν ὑπερωκεάνειον

“ΙΩΑΝΝΙΝΑ,,

Θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς (μέσφ Καλαμῶν-Πατρῶν) κατ' εὐθείαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 3 Ἰουλίου.

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια και περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον:

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΗΡΑΙΑΙΣ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 11 ἑπισθεν Ἁγία Τροάδος. Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀπκλιπῶσι θέσει ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικά Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας και εἰ τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικά ἀτμόπλοια, ὑποστηρίζετε τὴν Σημαίαν μας, μεγαλύνετε τὴν Πατρίδα μας.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

✠ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΙΔΙ ✠

18.—

— Φυλακή; Πάντα καλύτερα νάναι. Ἄμα κατρακυλήσει κανείς μιὰ φορά...

Δὲ θέλησε νὰ προχωρήσῃ περισσότερο. Τὸ πρόσωπό της συννέφιασε ἄξαφνα καὶ τὰ μάτια της ποὺ τώρα μιὰ πλατειά, μαύρη γραμμὴ τὰ σημάδευε ἀπὸ κάτω, κινήθηκαν ἀνήσυχτα.

— Ξέρεις πὸς εἶσαι ἓνας ἥρωας; πρόσθεσε ὁ Ἀλέξης.

Γέλασε.

Καλὰ ἀφοῦ τὸ θέλεις, μὰ δὲ μοῦ λές γιατί ὁ κύριος Λίντας ἐπιμένει τόσο γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ διευθυντῆ;

Κείνος ξαφνιαστικῶς.

— Μὰ βέβαια, ἀπὸ κείνονε γινήκανε ὄλα.

— Ἐμένα αὐτὴ ἢ ἐπιμονὴ του δὲ μοῦ ἀρέσει. Ξέρεις τί λένε; Ζητᾶνε τὴ θέση τοῦ διευθυντῆ γιὰ τὸν πατέρα του.

— Ὁ κύριος Λίντας ἐκμεταλλευτῆς; Ἀδύνατο. Ἄ δὲν κάνεις καλὰ νὰ βάζεις ὑποψίες γιὰ τὸν κύριο Λίντα. Εἶναι ἀνώτερος ἄνθρωπος.

Ἐίτανε καιρὸς νὰ πηγαίνη. Πρῶτῃ φορά ποὺ τόλμησε νὰ τῆς σφίξῃ τὸ χέρι καθὼς κείνη τὸ ἀπλωσε γιὰ τὸν χαιρετήρη. Ἐίτανε τόσο μαλακό, ζεστό... Ἀνατριχίλασε...

8

— Στὸν Κεραμεικό!

Ἡ φωνὴ ἀντηχάει σὰ σύνθημα. Ἐκεῖ, κοντὰ στὴ φάμπρικα, θὰ δεθῆ ἢ ὀστερνή, ἢ ὀριστικὴ μάχη. Καὶ ποιὸς ἔξει. Μέτῃ ἀπὸ τοὺς τάφους, μπορεῖ νὰ ξεπηδήσῃ μιὰ καινούρια ζωὴ. Ἐκεῖ σφιχτοδένεται πάλε ὁ ἀρχαῖος κόσμος μὲ τὸν καινούριον κ' οἱ ἀρχαῖοι προγόνοι δίνουνε τὸ χέρι, τὸ πολὺπειρο, τὸ σοφὸ, στὰ ἐγγόνια γιὰ ἓναν λυτρωμό, γιὰ ἓνα ἀνέδασμα...

Τὰ ἔρημα στρατόνια τοῦ ἀρχαίου νεκροταφείου εἰπου βρούζει ἢ τικουνίδα, ἀντηχάνε τάνησυχτα βήματα τῶν ἐργατῶν καὶ ἐμιλίες παράξενες, λόγια πρωτάκουστα, χτυπάνε πάνω στὶς ραγισμένους πλάκες ποὺ σκεπάζουνε τοὺς νεκρούς. Οἱ νεκροὶ μέσα ἀπὸ τοὺς τάφους τοὺς ἀφουγκράζονται νάκουσσουνε, ἓνας ταῦρος μαρμαρένιος πάνω στὸ ἀψηλὸ βῆθρο του, γιομάτος ὀρμή, εἶναι ἔτοιμος νὰ χυμῆξῃ. Κάποια θερμὴ πνοὴ περνάει τοὺς πόρους τῆς σκληρῆς πέτρας, χώνεται στὰ σπλάγχνα της, τὴν θερμαίνει, κ' ἡ πέτρα ἢ τραχεῖα μιλᾷ κώνει, παίρνει ζωὴ... Μιὰ ἐκκλησιόσσα ὑψώνεται γαλήνια πάνω στὸ λόφο, σύμβολο εἰρήνης, καὶ μέσα ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παραθυράκι μὲ τὰ σιδερένια σταυρωτὰ κάγκελα φαίνεται τὸ φῶς ποὺ χαρίζει τὸ καντήλι στὴν εἰκόνα...

Ἀπὸ πότε λές, νάναι αὐτὲς οἱ πέτρες; ρα τὰς ἓνας ἐργάτης.

— Εἶναι ἀπὸ τὸν καιρὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τοῦ ξεγιάει κάποιος, ἔτσι μὲ μιὰ γενικιὰ, ἄοριστη ἐκφραση.

Ἄ ἔργατῆς συλλογιέται.

— Τί νὰ θέλουνε νὰ ποθνε τάχα αὐτὲς οἱ πέτρες; ξαναρωτᾶει.

Ἄ ἄλλος σηκώνει τοὺς ὄμους του, ζαρώνει τὰ χεῖλια του, ἀνήξερως.

— Βρὲ δὲν κοιτᾷς τὰ χάλια μας παρὰ κάθεσαι καὶ χαλοσκᾷς γιὰ αὐτὲς τὲς παλιόπετρες; Ἐπιτέλους τί θέλεις νάναι; νά. Πέτρες εἶναι.

— Μᾶς φώτισε.

— Ἄμ τί δὲ βλέπεις ποὺ μείναμε μοναχοί.

— Ὁ καθένας κοιτάζει γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Ἐδύλαγες νὰ μᾶς προδώσουνε;

— Παίξεις μὲ τὴν πείνα;

— Πατήσανε τὸν ὄρκο τους. Θὰ τῶχουνε βάρος στὴν ψυχὴ τους.

— Αὐτὸ δὲν εἶναι ἁμαρτία. Ἐγὼ δὲν τῶχω γιὰ ἁμαρτία. Ἄμα εἶναι γιὰ τὸ ψωμί, γιὰ τὴ ζωὴ, ἔτσι μπορεῖ κανεῖ καθένας, εἶπε ἓνας σκουθρωπός.

Τὸνε κοιτάξανε μὲ ἀπορία.

— Ἐτσι τὸ λές τοῦ λόγου σου. Νὰ παλαμιζῆς τὸ Βαγγέλιο...

— Καὶ τί κέρδισες τοῦ λόγου σου τόσα χρόνια, ποῦσαι καλὸς Χριστιανός;

— Τί κέρδισα; Τί νὰ κερδίσω; Στὴν ἄλλη ζωὴ...

— Ἐγὼ θέλω τούτῃ τῇ ζωῇ νὰ χαρῶ, νὰ γλεντήσω. Ποῦ ξέρω ἐγὼ τί γίνεται στὴν ἄλλη ζωὴ;

— Σὲ στράδωσα κακομοίρη ἢ πείνα καὶ δὲ βλέπεις; πέρα πέρα ἀπὸ τὴ μὴτέρα σου.

— Μπορεῖ. Μὰ τί φταίω ἐγὼ;

— Τί ψυχὴ θὰ παραδώσης;

Κατέβασε τὸ κάτω χεῖλι του σὲ ἐκφραστὴ ἀδιαφορίας.

Σὰ θὰ ρθῆ κείνη ἢ ὄρα, ἄς ἔρθῃ ἕποιος θέλει νὰ παραλάβῃ τὴν ψυχὴ μου.

Σιγαλιὰ.

Ἄ ἄλλος κούνησε τὸ κεφάλι του.

— Ὁ στρατὸς λένε θὰ μᾶς χτυπήσῃ.

— Νὰ μᾶς χτυπήσῃ. Ναι! Σάμπως εἶναι μάννα μας ἢ κυβέρνηση; Μητροὺά δὲν εἶναι; Δικαιωμά της νὰ χαρίζῃ τὴν ἀγάπη της ἕπου τῆς ἀρέσει.

— Ἄς εἶναι καλὰ ἔλαός' αὖρις θὰ γίνῃ συλλαλητήριο. Μᾶς τὸ βεβαίωσε ὁ κύριος Λίντας. Μὴν τὸ ξεχνάτε, εἶπε ὁ Ἀλέξης ζυγώνοντας στὴν παρέα.

— Θὰ τὸ ἴσομε κι αὐτό.

Ἄ Σωπαίνουμε. Ἐνα μωρὸ κλαίει. Ἡ μάννα του ποὺ

δεν κατορθώνει να τὸ ἤσυχάσῃ, κάθεται σὲ μιὰ πέτρα, βγάξει τὸ βυζὶ τῆς καὶ τοῦ τὸ χώνει στὸ στόμα. Κεῖνο μπουκώνει λαίμαργα τὴ ρώγα ποὺ κρέμεται σὰ σταφύλι, πιπιλίζει, βουβαίνεται γιὰ κάμποσον ὥρα . . .

Ὁ γέρο Μόσκος, θερμαστὴς χρόνια στὴ φάμπρικα, κατσίμενος σ' ἓνα μάρμαρο, χαράζει γράμματα στὸ χῶμα, μ' ἓνα ξύλο ποὺ κρατᾶει στὸ χέρι.

— Αἱ γέρο, τί κάνεις αὐτοῦ; φωνάζει ὁ Στέρφας.

Κεῖνος ὑψώνει τὰ μάτια του γαλήνια.

— Χαράζω τὸνομά μου, ψιθύρισε.

— Στὸ χῶμα;

— Που ἄλλου;

— Σὲ ἔχω καλὸ νὰ τὸ χροῦξῃς στὸ μάρμαρο.

Κούνησε θλιθερὰ τὸ κεφάλι του.

— Τὸ μάρμαρο δὲν εἶναι γιὰ μᾶς. Στὸ χῶμα, στὸ χῶμα γιὰ νὰ σβήνεται εὐκολα.

Ὁ ἄλλος ἀνέφτηκε κάμποσο.

— Αὐτὸν τὸ λέει ἢ καρδιά του γιὰ αὐτοῦ; ρώτησε ὁ Στέρφας.

— Βίμαι ἔτοιμος. Καλῶς νὰ ρθῇ.

— Τάρματά σου; . . .

— Δὲν ἔχουμε μᾶς ἄρματα. Θὰ βγοῦμε μπροστὰ τὴ στιγμή ποὺ θὰ δοκιμάσουμε νὰ νοῖξουμε τὴ φάμπρικα κι ἂ θέλουμε ἄς μᾶς τρυπήσουνε μὲ τίς λόγχες τους, ἄς περάσουνε ἀποπάνω μας τὰ λογα.

— Θαρρεῖς πῶς θὰ δυσκολευτοῦνε νὰ τὸ κάνο οὐ;

Ὁ γέρο Μόσκος, σήκωσε τοὺς ὤμους του.

— Ἄς πατήσουνε πάνω μας κι ἄς περάσουνε.

— Δὲ θὰ λυπηθοῦνε λὲς τίς γυνίκες, τὰ παιδιὰ . . .

Χάρωσε τὰ χεῖλιά του.

— Ἀφοῦ δὲ μᾶς λυπηθῆκανε οἱ συντρόφοι μας καὶ μᾶς προδῶσανε . . . Σήμερα καθέννας εἶναι γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Μὰ ἐμένανε μοῦ εἶναι ἀδιάφορο. Τόσα γὰ πικὰ τὸ ψωμί μου, μουρμούρισε κουνώντας θλιθερὰ τὸ κεφάλι του σ' ἓνα πολύθερο ἄφρο σὺν ἄνθρωπος ποὺ ἔχει καλὰ σπουδάσει τὴ ζωὴ.

Κωμωδίες . . . Δὲ βχρίεσαι, πρόστετε σὰ νὰ μιλοῦσε μὲ τὸν ἑαυτὸ του.

Ἐνα κάρρο κατεβαίνει ἀγκομαχώντας. Ἐνα κεφάλι βωδιῶ προβάλλει πίσω ἀπὸ τὸ κάρρο, τὸ αἷμα ἄργοστάζει σὲ μιὰ κόκκινη λευρίδα. Τὸ βῶδι χωρισμένο στὰ τέσσερα δέχεται τίς ὑστερνὲς ἀχτίνες τοῦ ἥλιου, ποὺ πᾶει νὰ βασιλέψῃ, πάνω στὴ γυμνὴ ρόδινη σάρκα του. Τὰ μάτια, πάνω στὸ γυμνὸ, ξεγδαρμένο κεφάλι ἀπομεινανε πετρωμένα μὲ τὴ γλώσσα κρεμασμένη ἔξω ἀπὸ τὸ στόμα, ἐνῶ ἀπὸ τὸ λαιμὸ ποὺ χάσκει κοιμμένοι κρέμονται κομμάτια αἷμα μαῦρο, πηγμένο. Ὁ ἄμαξας κρατᾶει τὸ ἄλογο ἀπὸ τὸ γάβρι, ἀποπίσω ἀκολουθεῖ ἓνας χωροφύλακας.

— Γιὰ κοίταξε κεῖ, ψιθύρισε ὁ Στέρφας, δείχνοντας τὸ κάρρο.

— Κατάλαβε; μουρμούρισε ὁ σύντροφός του ὁ Μπαγλαμὸς κλείνοντας τὸ μάτι.

Κ' εἰ δὲ συνεννοηθῆκανε τὴ στιγμή μὲ τὰ μάτια.

— Νὰ πάρουμε καὶ τὸ Φλώρη. Αὐτὸς ἔχει γερὰς πλάτες, εἶπε ὁ Στέρφας.

Οἱ τρεῖς ἐργάτες πηδῆσανε ἔξω ἀπὸ τὰ κάγκιλα. Ἄρχισε νὰ σουρουπῶνῃ κι ὁ ἥλιος σκόρπιζε κόκκινα τριαντάφυλλα σὰ σύννεφα σὰ νὰ θελε νὰ περάσῃ στὸν ἄλλο κόσμο στεφανωμένος. Τὸ κάρρο ἔτριξε θλιθερὰ καὶ προχωροῦσε τρικλιζοντας. Ὁ Στέρφας ζύγωσε ἀπὸ πίσω τὸ χωροφύλακα.

— Βρώμιο; ρώτησε ἀδιάφορα, μὲ τὰ χεῖρια στίς τσέπες.

— Ὅχι φτσικὸ. Τὸ εἶπε ὁ γιατρός, ἀποκρίθηκα ὁ χωροφύλακας.

Ὁ Στέρφας ζύγωσε τοὺς συντρόφους του ποὺ ἀκολουθοῦσανε ἀπὸ μακριά.

— Φτσικὸ λέει. Χαχαχά.

Σκάσανε τὰ γέλια.

Τὸ κάρρο προχωροῦσε τώρα μέσα στὰ χωράφια. Τὰ σκουπίδια ὑψωνόντανε σὲ σωρούς ποὺ τοὺς ἔδραζε ἕλη τὴ μέρα ὁ ἥλιος. Κάποια πουλιὰ γράφανε κύκλους στὸν ἀγέρα πάνω ἀπὸ τὰ σκουπίδια, ὁ ἥλιος χαμήλωνε ἀδιάκοπα.

Τὸ κάρρο σταμάτησε, ὁ ἄμαξας τράβηξε τὸ ραμπὰ-ἐξέυλο, καὶ σπρώχνοντας μὲ ἕλη τὴ δύναμή του ἔκανε τὸ κάρρο νὰ γύρῃ πίσω. Τὰ κρέατα κυλίσανε πάνω στὴ ζεστὴ γῆς καὶ τὸ κάρρο ξαναῆρθε στὴ θέση του, ἐνῶ τὸ ἄλογο τίναζε τὸ κεφάλι του τρομαγμένο. Ὁ ἄμαξας πῆδησε πάνω στὸ κάρρο, ὁ χωροφύλακας θροναῖσθηκε δίπλα του καὶ τὸ κάρρο ξεκίνησε πάλι γιὰ τὴν πόλη . . .

Τὸ σκοτάδι ἀπλώνεται πάνω στὰ ἔρημα χωράφια καὶ τὸ χῶμα καβουρντισμένο ἕλη τὴ μέρα ἀπὸ τὸν ἥλιο διψᾷ τὴ δροσιὰ τῆς νύχτας.

Ὁ Στέρφας κοίταξε γύρο του. Ψυχῇ. Ἐνας ἀψηλὸς μαῦρος σκύλλος τοὺς κοίταξε ἀπὸ μακριά.

— Τὸ κρέας στὸν ὦμο καὶ δρόμο.

Τὸ σκοτάδι ἔπεφτεν ἀπάνω τους προστατευτικὸ, ἐνῶ κείνοι τρέχανε σκυφτοὶ φορτωμένοι τὰ κρέατα.

— Ἀπόψε θὰ φάμε βασιλικά, εἶπε ὁ Στέρφας γλύφοντας τὰ χεῖρια του.

— Δὲ σχαίνεσαι; Μπορεῖ καὶ νὰρρωστήσουμε, λέει ὁ Μπαγλαμὸς.

— Δὲν τοὺς ἀφήνεις τοὺς γιατροὺς νὰ λένε.

Νυχτωμένα γυρίσανε στὸν Κεραμεικὸ. Οἱ συντρόφοι τοὺς περιμένανε.

— Που πήγατε; Τί γινίκατε; ρώτησε ὁ Μανόλης.

Ὁ Στέρφας πέταξε χάμω τὸ κρέας μ' ἓναν ἀναστεναγμὸ ἀνακουμιστικὸ, ἀκκουμπώντας τὰ χεῖρια στὰ νεφρὰ του.

— Βρὲ τί εἶναι αὐτό; ὀλάκκτιρο βῶδι, εἶπε ὁ Νίκος σκύδοντας ἀπάνω στὰ κρέατα μὲ μάτι γουρλωμένο λιχοῦδικα.

— Λάθος κάνεις. Εἶναι μοσχαράκι. Τέσσερες; κ' ἐξήντα ἢ ἑκά.

Τώρα μαζωχτήσανε ἕλο: γύρο.

ΠΡΩΤΟ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟ

ος ἀκριβοῦς.

ος Δίντας, εἶπε.

νάξω ἔλα.

ὁ Στέρφας.

κὼ δὲ γὰρ ἐπὶ τῆς τουλάχι-

λόλης μὲ ἔλα.

εἶναι. Ἦ νόστιμὸν τὸ φατνὸν

λέω, δὲν εἶναι βέδι, εἶναι φασφ-

ή, εἶτε ὁ Στέρφας.

βόσαστε; Σόλα γὰρ τὴ φωνή.

οὐ δὲ σὰς βλέπω, εἶπε.

φωτιά, μέσα γὰρ ἀκούω τῆς νόστιας.

ας, λέει ἕνας, βλέποντας τὴ φωτιά.

εἶπε; ρωτᾷ κάποιος.

ληθάμε.

Ἀρχίζουνα νὰ πηδᾶνε πάνω ἀπὸ τις φλόγες ποὺ ἀπλώνουνα τις γλώσσες τους σὰ νὰ θέλουνα νὰ τοὺς γλύψουνα.

Ἡ ταίφια τοῦ ψηφοῦ ὑφόνεται ἐρεθιστικά.

— Θε μου, τί εὐωδία, μουρμουρίζει ἕνας.

Ὁ Στέρφας τραβάει ἀπὸ τὴ φωτιά ἕνα κομμάτι, τοιμπάει τὴ σάρκα καὶ χώνει τὸ δάχτυλό του στὸ στίμα του.

— Λουκούμι, λέει . . .

— Μωρὲ ὁ Στέρφας τί γίνηκε; Χάσαμε τὸ Στέρφα φωνάζει ἕνας ἀπὸ τὴν παρέα μπουκωμένος μὴ χοντρὴ μπουκιά κρέας.

— Μὰς λείπει κι ὁ Μανόλης. Τί διάολο γενήκανε λέει ἄλλος χτυπώντας ἕνα κόκκαλο σὲ μὴ πέτρα γιὰ νὰ βγῆ τὸ μελοῦδι.

Πέρασε λίγη ὥρα σὰ φάνηκε ὁ Στέρφας μὲ τὸ Μανόλη κρατώντας ἀπὸ ταῦτιά μὴ μεγάλη νταμιτζάνα ποὺ τηγνὲ φέρνανε θριαλευτικά.

— Ζήτησω . . . φωνάζανε ἔλοι.

— Ἄμ τί. Πάει κάτω τέτοιος μεζὲς δίχως κρασί; Ἐβάρθηκε τὸ λαρύγι μου, ἀποκρίθηκε ὁ Στέρφας ἀπιθώνοντας χάμω τὴ νταμιτζάνα.

— Ποῦ τὸ πέτυχες, μωρὲ;

— Ἐδῶ δίπλα, Στὴν ταβέρνα τοῦ Σκούφου.

— Τὸ πλήρωσες;

— Κουτὸς εἶσαι. Τοῦ εἶπα νὰ τὸ γράψῃ.

— Καὶ σὲ πίστεψε;

Ὁ Στέρφας ξαφνιασθηκε.

— Καὶ γιατί νὰ μὴ μὲ πιστέψῃ; ὁ λόγος μου ἐμένα σὺβόλαιο ἀπάντησε σὲ σοβαρὸ τόνο.

— Καλὰ, βάλε τώρα λίγο νὰ πιούμε γιὰτι μοῦ στάθηκε δῶ ἕνας κόμπος, φώναξε κάποιος ἀπὸ τὴν ἀκρὴ χτυπώντας ἀλαφρὰ τὸ στήθος του γιὰ νὰ πάῃ κάτω ἡ μπουκιά.

Ἐπὶ τὸν ἄλλον ἄρθε ἕνα. Βλέπει πᾶσι ἕνα ἄλλο ἔχουσε πικρὰ γάλακτον ὁ Στέρφας.

Τὸ ποτήρι παρνᾷ τώρα ἀπὸ χέρι σὲ χέρι γιομάτο, καὶ κίττε σὺν τῇ Στέρφας αὐτὸ στᾶλε στὸν πάτο.

— Ἄντι τὸ ποτήρι γὰρ ἔλατε δίχως χορὸν ἔλατε ἔλατε, ἐπὶ τὴν ἄκρὴ τοῦ γέρο Μόσκου ἀπὸ ματαί.

Ἄναμμένοι, καὶ τὸν χορὸν εἶλοι βρισκονται ὀρ-

— Χορὸ, χορὸ φωνάζουνα.

Ἄντι τὸν εἶλο, τὰ χέλια ὁ χορὸς πάει κορδόνι γέρο σὲ φωτιά καὶ τὸ τραγοῦδι ὑφόνεται χαρούμενο, ξέν νταιστὸ . . .

— Ἐμπρὸς κ' οἱ γυναῖκες στὸ χορὸ, φωνάζει ὁ Φλώρης ἀναμμένος.

Τις πιάνουνα ἀπὸ τὰ χέρια, τις τραβᾶνε γιὰ νὰ τις σηκόσουνα. Κεῖνες ἀρνοῦνται.

— Δὲν κάνει . . . λέει μὴ.

— Ἀπόψε ἔλα ἐπιτρέπουνα, φωνάζει ὁ Στέρφας τραδώντας μὴ ἀπὸ τὸ χέρι.

Κεῖνες ἀφήσανε νὰ σουρθοῦνε ἄθελα ἀνάμεσα στὴν ἀλυσίδα ποὺ κάνουνα οἱ ἄντρες.

Στὸν ἄδη θὲ νὰ πάγω, τὸ Χάρο νὰ σιμχτῶ

Νᾶν τὸν πιάσω φίλο κι' ἀδερφοπολιτῶ.

Τραγουδοῦσε ὁ γέρο Μόσκος χτυπώντας τις ἀπαλάμες του τὴ μὴ μὲ τὴν ἄλλη στὸ ρυθμὸ τοῦ τραγουδιοῦ.

Ἄξερνα ἀκούστηκε μὴ ψαλμουδία ποῦδγαῖνε ἀπὸ τὸ ἐκκλησιδάκι ποὺ ὑφωνότατε πάνω στὸ λάφο λὲς πὸς ἔβηνησε κι αὐτὸ ἀπὸ τὸν ὕπνο του κι ἀπαφάσισε νὰ λάβῃ μέρος στὸ γλέντι.

Μετὰ τῶν ἁγίων ἀνάπαυσον Χριστῶ

Τὰς ψυχὰς τῶν δούλων σου.

Κοιμένος ὁ χορὸς σὴν κλωστή. Ἀκούνηται τώρα ἔλοι μὲ τὰ κεφάλια ἀψηλά, μὲ τὰ μάτια γουρλωμένα, ἀκούνε τὸν ὕμνο ποὺ ἀντηχάει τόσο ἀναπάντεχα, τόσο παράξενα σὰ νὰ βλέπουνα νανοίγεται μπρὸς τοὺς κάποιος ἄλλος ἀγνωστος κόσμος.

Ἔνθα οὐκ ἔστι λύπη, οὐ πόνος, οὐ στεναγμὸς

Στὴν τελευταία λέξη, ἡ φωνὴ ὑφώθηκε δυνατὰ, παθητικά . . .

Κρατούσανε τις ἀνάσες τους.

Ἄλλὰ ζωὴ ἀτελεύτητος.

Στὸν τελευταῖο στίχο ἡ φωνὴ κατέσχε, χάνονταν ἔσο ποὺ ἔσθῃσε.

— Ὁ Μαθίος θάναι. Αὐτὸς κίολας ἔρει καὶ φέλεται.

Πᾶω νὰ δῶ, εἶπε ὁ Παντελῆς μὲ κοιμμένη φωνὴ κ' ἔφυγε τρέχοντας.

Σὲ λίγο δύο ἄνθρωποι κατέβαιναν ἀπὸ τὸ λόφο.
 — Σὰς τὸν ἔφερα. Αὐτὸς εἶναι, φώναξε ὁ Φλώρης
 ἀπὸ μακριά·
 — Βρὲ τί σκυρθε νὰ μὰς ψάλλης ζωντανούς; φώνα-
 ξε ὁ Στέρφας.

Κεῖνος γέλασε.

— Τί ζωντανούς, τί πεθαμένους. Τὸ ἴδιο εἶναι.

(Ἀκολουθεῖ)

Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τὸ «Φύλλο ἔξερ» τοῦ Κ. Παλαμά πρὸ ξανατυπώσαμε στὸ
 περαιομένο φύλλο ἀπὸ τὴ «Σφίγγα», τὸ ξανα-τυπώνουμε
 πάλι καὶ σήμερα, γιατί τὰ πολλὰ τυπογραφικὰ λάθη τὸ εἴ-
 χαν ἔλσεινὰ παραμορφώσει.

Ἔρμα τοῦ δέντρον μου τὰ κλώνια, ὅλα γδυτά,
 ξερόφυλλο, χρυσοῦφυλλο στὴ μαύρη γῆ περμένο·
 ποδητὰ πόδια, ὅ· πόδια μαρμαροχυτὰ,
 πατήστε με, σὰς περμένο.

Ἔρμα τοῦ δέντρον μου τὰ κλώνια, ὅλα γδυτά,
 ξερόφυλλο, χρυσοῦφυλλο στὴ μαύρη γῆ περμένο·
 τρανή πνοή μὲ τὰ φτερά τὰ δυνατά,
 πάρε με, δεῦρε με, σήκωσέ με.
 γύρνα με, γύρνα, κατάλωσέ με,
 σὲ περμένο.

Φύλλο ἔξερ
 οὐς καρτεροῦ.
 πόδια, πνοή,
 Ἔρμα, Θάνατος, Θεοί.

Οἱ «ΔΡΟΣΟΣΤΑΛΙΔΕΣ» τοῦ Νάνου Δ. Ταγκόπου-
 λου, με πρόλογο τοῦ Κωστή Παλαμά, πουλιῶνται στὸ «Α-
 καδημαϊκὸ βιβλιοπωλεῖο» (Ἀκαδημαῖα 10) καὶ στ' ἄλλα βι-
 βλιοπωλεῖα τῆς Ἀθήνας 2 δραχμές. Στὶς ἐπαρχίες καὶ στὸ
 ἐξωτερικὸ τὴς στέλναι στὸ «Ἀκαδημαϊκὸ».

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΜΟ

κ. Μεν. Φιλ. Κάθε πράμα σὸν τόπο μας ἔχει τὴν πα-
 ρωδία του. Γιατὶ νὰ μὴν ἔχει καὶ ὁ «Νουμάς» τὴ δική του
 παρωδία; — κ. Ν. Σταμ. Αἴγιο. Τὰ δηγήματα τοῦ Μωπα-
 σάν τὰ βγάλανε σὸ τόμο τὸ φιλολογικὸ περιοδικὸ «Τὰ ξύλ-
 λα». — κ. ΜΜ. Τὴς «Δροσοσταλίδες» τίς ἀφίσαμε στὸ Βι-
 βλιοπωλεῖο. Ὅσα θέλεις, πέρασε νὰ τίς πάρεις.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμή Πειραιῶς — Ἀλεξάνδρειας

Μόλις ἐκ τῶν ἀγγλικῶν κατηργεῖον παραληφθὲν θαλα-
 μηγῶν «ΣΥΡΙΑ» ταχύτητος 15 μίλιων, ἀμυθῆτου πολυτε-
 λείας καὶ ἀνέσεως ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Παραλία Τρούμ-
 πας) ἑκάστην ΣΑΒΒΑΤΟΝ ὥρα 3 μ. μ. κατ' εὐθείαν δι'
 Ἀλεξάνδρειαν.

Γραμμή Πειραιῶς-Θεσσαλονίκης-Κιβέλλας

Γραμμή Πειραιῶς-Κυκλάδων

Τὸ μέ διπλοῦς ἑλικας καὶ μηχανάς ἀθάστου ταχύτητος,
 πόλυτελείας καὶ ἀνέσεως θαλαμηγῶν ἀτμοκλιῶν «ΕΣΠΕ-
 ΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Παραλία Τρούμπας)

Ἐκάστην ΤΕΤΑΡΤΗΝ, ὥραν 10.30' μ. μ. διὰ Σῦρον
 Ἄνδρον, Κόρθιον καὶ Τήνον.

Ἐκάστην ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ, ὥραν 8ην μ. μ. κατ' εὐθεί-
 α διὰ Θεσσαλονίκη—Καββάλλαν.

Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον:

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπέλλου
 ἀριθ. 1 καὶ εἰς τὰ πρακτορεῖα ταξιδιῶν κ. κ. Θωμά
 Κοῦκ καὶ Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γαλιόμαν καὶ Σ. Σωτιάδου
 (Πλατεία Συντάγματος) καὶ Ἰωάν Ρέντα (παρὰ τὸν ηλεκ-
 τρικῶν σταθμῶν Ὀμονοίας).

Ἐν Πειραιῶι. Γεν. Πρακτορεῖον. ὁδὸς Φίλωνος, 44. (ὄπι-
 σθεν ἀγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ Μ. Π. Σαββάζου ὁδὸς Ἀντωνιάδου.

(Ἐκ τοῦ Πρακτορείου)

ΛΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΡΩΣΣΙΚΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ

Δάνειον 5 1/2 ο/ο

Τιμὴ ἐκδόσεως:

ΡΟΥΒΛΙΑ 95 εἰς ἔνομ. κεφάλ. ΡΟΥΒΛΙΩΝ 100

Ἐξοφλητέον ἐντὸς 10 ἐτῶν,
 ἀπρὸλλαγμένον παντὸς φόρου.

Σήμερινὴ τιμὴ Ρουβλίου κάτω τῶν Δρ. 1.70
 Τιμὴ εἰς ἀμετάβλητον περιπτώσεως 2.68

Ἐγγράφαι παρὰ τὴ ΛΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΗ
 Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ καὶ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

καὶ παρὰ τοῖς Ἀνταποκριταῖς αὐτῆς ἐν ταῖς
 Ἐπαρχίαις